

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра нової та новітньої історії

ДИПЛОМНА РОБОТА

бакалавр

На тему: «Соціальна політика Японії в колоніальній Кореї, 1910-1945 рр.»

Студентки IV курсу групи ІС-43

Напрямок підготовки:

Історія та археологія

Спеціальність: 032 гуманітарні науки

Губа А.А.

Керівник: канд. іст. наук

доц. Тумаков Олександр Іванович

Рецензент: д.і.н., проф. Чувпило

Олександр Олександрович

Харків-2023

Зміст

Вступ.....	2
Розділ 1. Початковий період формування японської соціальної політики в Кореї (1910-1919 рр.).....	13
Розділ 2. Соціальна політика Японської імперії на території Кореї у період 1919-1937 рр.	38
Розділ 3. Соціальна політика Японської Імперії у колоніальній Кореї у період 1937-1945 рр.	65
Висновки.....	85
Список використаної літератури та джерел.....	89

Вступ

Період окупації Корейського пів-острову Японською Імперією є одним із найтрагічніших епізодів модерної історії країни Вранішньої Свіжості, адже анексія, а потім й подальше захоплення означало для неї втрату національної незалежності та суб'єктності. Колоніальний вплив Японії на Корею чітко прослідковується у всіх можливих для дослідження галузях, проте найяскравішим чином він відбився у соціально-культурному вимірі життя тодішнього корейського загалу. Метрополія змогла інтегруватися у культуру, побут, освіту, релігію, сім'ю та багато інших соціальних інститутів, впливаючи на них дуально: які і позитивно, у деяких випадках, так і різко негативно у багатьох інших. Соціальна політика колоніальної влади містила у собі як і «традиційні» для колонізації прийоми, наприклад, позиціонування мешканців колоній як людей «другого сорту», заборона використання місцевої мови, так і більш актуальні для початку й першої половини ХХ сторіччя – до прикладу, формування системи початкової, середньої на вищій освіти.

Актуальність даного дослідження визначена декількома фактами. Науковий – в українській історіографії практично відсутні комплексні роботи по темі японської соціальної політики Кореї, у яких, окрім того, зроблена спроба охопити максимально широкий спектр проблем даної тематики. Окрім того, нерідко деякі аспекти соціального виміру залишаються нерозробленими у зв'язку із своєю специфічністю та, загалом, надання переваги дослідженню політичних й економічних процесів багатьма науковцями.

Соціально-політичний – соціум є одним із найбільш мінливих вимірів серед усіх галузей життя, і вплив, учинений на нього інтегрується у подальший історичний розвиток окремих суспільств, корейське – не виключення. Змістовний аналіз соціальної політики Японської імперії в Кореї не тільки допоможе розширити історичні знання про дану галузь, а й дозволить поглибити розуміння сучасних соціальних процесів у корейському соціумі, напрямки його розвитку та спадок колоніального панування разом із цього наслідками для Корейського пів-острову.

Історіографію даної роботи, фактично можна поділити на зарубіжну – англомовну, часто американську, також російськомовну та написану південнокорейськими авторами.

До російськомовних праць, використаних для написання даної роботи входять дослідження різного плану, як і невеликі вузькогалузеві статті так і монографії і дисертації. Наприклад, робота Ф. І. Шабшиної «У колоніальній Кореї» (1940-1945 рр.)¹ Нотатки і роздуми очевидця», яка не дивлячись на мемуарний жанр, доволі повно аналізує соціальні аспекти колоніального періоду і оцінює їх доволі негативно, через ідеологічний контекст часу, в якому була написана праця.

Також можна виділити працю К. В. Іванова «Історичні проблеми Кореї періоду 1905-1945 років. та їхня сучасна спадщина: колоніальна модернізація, асиміляція корейців та проблема «прояпонських діячів»², де автор робить спробу комплексного аналізу різних, у тому числі і соціальних процесів, які відбувалися у колоніальній Кореї, із урахуванням дій як і представників корейського загалу, так і японського населення. Асиміляційна політика Японської імперії досліджена не як спроба «культурного геноциду», а як частина інтеграційної японської політики.

Серед вузьконаправлених статей можна виділити працю Л. В. Овчиннікової «Боротьба Корейського народу за незалежність і її відображення у службових матеріалах японського генерал-губернаторства». У даній статті досліджено період національно-визвольних виступів у 1910- 1940-их роках, де головними джерелами виступають публікації тайної японської поліції, прокуратури, судів. У роботі проводиться оцінка методів, тактик та безпосередніх дій корейських мітингувальників, партизан, тощо.

Також можна виділити статтю М. А. Федюніної «Про становище корейських жінок в період японського колоніального управління (1905-1945

¹ Шабшина Ф. И. В колониальной Корее (1940-1945). Записки и размышления очевидца. - М., 1992. – 283 с.

² Иванов К.В. Исторические проблемы Кореи периода 1905-1945 гг. и их современное наследие: колониальная модернизация, ассимиляция корейцев и проблема «прояпонских деятелей»// ГБОУ ВПО «Иркутский государственный университет» - Иркутск, 2014 – 267с.

рр.)¹, де авторка аналізує соціальне становище жіноцтва у період окупації, вплив на жінок західних ідей про емансипацію та осучаснення образу жінки, таких як «нова жінка», та прослідковує еволюцію створення жіночих гуртків, товариств та активістських організацій.

Загалом, російська література різниться своїм ставленням до проблеми: вона може бути і різко негативною, так і нейтральною. У роботі використані саме невеликі вузькопрофільні статті, де автори більш повно не презентували свою позицію щодо питання оцінки соціальної політики безпосередньо.

У англомовній історіографії колоніального періоду історії Кореї пів-острова велику роль грають дослідження японістів, котрі розглядали Корею як органічну частину Японської імперії, а соціальну політику останньої, як послідовні дії метрополії. Такий підхід є нехарактерним для більшості радянських, російськомовних або корейських досліджень, проте він дозволяє розглядати ряд соціальних та асиміляційних проблем під діаметрально іншим кутом.

Серед таких японістів необхідно виділити Марка Капріо, який послідовно аналізує японську соціальну політику в Кореї у багатьох її аспектах, а також Тейлора Аткінса, роботи якого висвітлюють процес інтеграції корейської культури у культуру метрополії, тобто Японії, яка проходила, фактично, паралельно із японізацією Кореї пів-острова.

Англомовні автори зосереджували свою увагу на різноманітних вимірах життя тодішнього загалу в умовах соціальної політики. Наприклад, у своєму дослідженні «Сонце, що сходить над Намсаном: Храми Синто і Тангун у колоніальній Кореї 1910-1945 рр.»² Ганс Ебнер Сапочак виділяє релігійне вчення синто як інструмент колоніального впливу. Одночасно із популяризацією синто японське керівництво намагалося японізувати корейську міфологію Тангун, і використовувати її для впливу на місцеве населення. Проте

¹ Федюнина М.А. О положении корейских женщин в период японского колониального управления (1905 – 1945 гг.) // Интерактивная наука. – 2022. – № 7 (72). – С. 22-24

² Hans Ebner Sapochak Jr. *Rising Sun Over Namsan: Shintō Shrines and Tan'gun in Colonial Korea, 1910- 1945*// Department of Religious Studies Duke University. 2015 – P. 106

автор, аналізуючи цю комбінацію дій японського уряду визначає їх як невдалі й малоефективні.

Також у дипломній роботі була використана праця Генрі Тодда «Асимілюючи Сеул: японський режим та політика щодо публічних просторів в колоніальній Кореї, 1910-1945 рр.»¹ У даній праці за допомогою використання методів мікроісторії, аналізу специфіки синтоїстських фестивалів і санітарних кампаній дослідник пропонує транснаціональний опис, який трактує громадські простори корейського міста як «зони контакту», показуючи, як місцеві жителі переживали тиск режиму, метою якого було перетворення їх на лояльних, працьовитих підданих Японської імперії. На відміну від багатьох аналізів «зверху вниз», ця етнографічна праця досліджує модальності японського правління, які переживало населення, безпосередньо «знизу».

Праці американських японістів та корейців, як і західних дослідників загалом є максимально різноплановими і змістовними. Вони більш схильні оцінювати японський колоніальний режим в Кореї у деяких окремих аспектах більш позитивно, хоча й об'єктивно негативні сторони окупації також часто стають об'єктами їх досліджень.

До історіографії дослідження також були включені праці південнокорейських науковців, які друкувалися за кордоном або публікувалися із перекладом у Кореї безпосередньо.

Соціальна політика Японії на території Корейського пів-острова і подальша японізація місцевого соціуму у роботах цих дослідників розглядаються через призму повсякденної модернізації, розвитку шкільної та вищої освіти, культурних метаморфоз, популяризації синтоїстських ритуалів, тощо. Нерідко одним із найрепрезентативніших фактів японської асиміляції у цих роботах виступають компанія зміни імен на японські, утиски національної культури, обмеження вивчення корейської мови та її використання.

При написання роботи також будуть використані спеціальні культурознавчі дослідження, наприклад «Eclipsed Cinema» Дон Хун Кіма, у

¹Henry, Todd A. *Assimilating Seoul: Japanese Rule and the Politics of Public Space in Colonial Korea, 1910- 1945*. Berkeley: University of California Press, 2014. – P. 320.

якій автор аналізує кінокультуру колоніального періоду в Кореї.¹ У праці висвітлюються недосліджені аспекти колоніальної кінокультури, наприклад репрезентативна політика колоніального кіно, кінопідрозділ колоніального уряду, соціальне сприйняття кіно та роль японських переселенців у тодішній кінокультурі.

Праця «Колоніальне правління та соціальні зміни в Кореї 1910-1945pp.» у авторстві Хонг Юнг Лі, Йонг Чул Ха та Кларка В. Соренсена висвітлює складну взаємодію між корінним населенням та колоніальним управлінням², наголошуючи на тому, як японська колоніальна влада адаптувалася до корейського соціуму, а також як корейці інтегрувалися у колоніальну систему, за для того, щоб мати можливість брати участь у керуванні своєю країною вже як імператорські піддані. Охоплені теми варіюються від впливу колоніалізму на національну ідентичність і селянських повстань, як засобів волевиявлення корейців до розвитку освіти та інституту сім'ї. Ці різноманітні нові оцінки японської колоніальної спадщини в Кореї поступово відходять від заангажованих наративів і дають можливість відкрити нові підходи до даного комплексу проблем.

Для дипломної роботи також було використане дослідження Чжонг Кю Лі «Вища освіта в Кореї протягом колоніального періоду»³. Дана робота робить спробу вивчити вплив японської націоналістичної думки на адміністративні структури та системи колоніальної вищої освіти в Кореї, а також загалом проаналізувати політику японського керівництва щодо вищої освіти в Кореї в колоніальний період (1910-1945). Особливістю роботи є те, що автор досліджує сформовану японським керівництвом освітню політику та адміністрацію в колоніальний період через призму синтоїстських вчень, що стали базисом для останньої.

¹ Dong Hoon Kim. *Eclipsed Cinema: The Film Culture of Colonial Korea*// Edinburgh Studies in East Asian Film. Edinburgh University Press.2017 – p. 256

² Hong Yung Lee, Yong-Chool Ha, Clark W. Sorensen. *Colonial Rule and Social Change in Korea, 1910-1945*// University of Washington Press/2013 –p.350

³ Jeong-Kyu Lee. *Japanese higher education policy in Korea during the colonial period (1910-1945)*// Korean Educational Development Institute and The Hongik University//Education Policy Analysis Archives, 10(14).2002 – P. 17

Також була використана праця Пака Джин Кьона «Тіла Імперії: біополітика, репродуктивність та сексуальна освіта колоніальної Кореї пізнього періоду»,¹ котра досліджує історію підрахунків жіночого населення та біомедичний погляд на жінок Корейського півострова під час колоніального панування Японії. Зокрема, дана стаття аналізує процеси за допомогою яких тіла корейського жіноцтва стали об'єктами ретельного вивчення в рамках спроби кількісної оцінки, а також спроби максимізувати загальну чисельність жіночого населення пізньої колоніальної Кореї та його роль у житті останньої.

Об'єктом дослідження виступає соціальна політика Японії в Кореї у 1910-1945рр.

Предметом дослідження є ряд проблем, особливостей розвитку корейського суспільства, наслідків, що сформувалися у результаті колоніальної політики, яку проводило японське керівництво на території Корейського пів-острова.

Хронологічні межі: верхньою хронологічною межею дослідження виступає 1910 рік, який є закінченням періоду протекторату та початком фактичного існування Кореї у складі Японської Імперії. Нижньою межею є 1945 рік, коли Японія втрачає свій вплив на Корейський пів-острів у зв'язку із капітуляцією й поразкою у Другій світовій війні.

Метою дослідження є спроба комплексного аналізу соціальної політики Японської імперії в Кореї у зазначений період, до якої входить асиміляційна, релігійна, мобілізаційна, освітня політика колоніального керівництва розгорнута на теренах Корейського пів-острову у першій половині ХХ сторіччя.

За для досягнення поставленої мети, необхідно виділити ряд конкретних **дослідницьких завдань:**

- проаналізувати еволюцію соціальної політики від 1910 року по 1945 рік у контексті зміни курсів у цій галузі різних генерал-губернаторів, визначити їх сутність та відмінності;

¹ Park Jin-kyung. Bodies for Empire: Biopolitics, Reproduction, and Sexual Knowledge in Late Colonial Korea// Korean J Med Hist 23. 2014 – p. 203-238

- прослідити вплив японської ідеології і пропаганди на систему корейської освіти (початкової, середньої та вищої) у колоніальний період ;

- спробувати сформувати картину таких асиміляційних заходів з боку японців щодо місцевого корейського населення як примусова воєнна та трудова мобілізації, релігійна політика, тощо;

- визначити напрями національно-визвольних рухів, їх результати і вплив на тодішній корейський соціум;

- спробувати дослідити такі проблемні теми як жіноче питання, гендерні проблеми корейського соціуму, «станції заспокоєння японських військових» у соціальній колоніальній політиці Японії у Кореї.

Джерела, які використані у даному дослідженні можна поділити на декілька категорій.

Мемуаристика представлена вже згаданою роботою Ф. І. Шабшиної «У колоніальній Кореї (1940-1945). Нотатки і роздуми очевидця».¹ Проте зважаючи на контекст написання праці, такі дослідження, об'єктивно, піддані ідеологічному впливу та тенденціям окремої епохи. До прикладу, у зазначеній мемуарній роботі авторка доволі високо оцінює корейський патріотизм, а також дії і зусилля місцевої опозиції докладені до визвольного руху. У той же час діяльність опозиції, фактично, уособлюється з комуністичним рухом, хоча крім ліворадикальних опозиціонерів представники інших політичних напрямів також вживали активних заходів у протидії колоніального впливу.

Іншою групою джерел є інтерв'ю та досліджень, які були ґрунтуються на матеріалах останніх. До прикладу, робота Крістін Кім «Система комфортних жінок: Сексуальне рабство під час Другої світової війни»,² у якій робиться екскурс у японську культуру, історію легітимування проституції і сексуального насилля, що у комбінації призвело до такого аспекту соціальної політики як створення «станцій заспокоєння». Також у дослідження викладені історії жертв

¹. Шабшина Ф. И. В колониальной Корее (1940-1945). Записки и размышления очевидца. - М., 1992. - 283 с.

² Kim C. The comfort women system: Sexual slavery during World War II // Student research. - Greencastle, Indiana, 2017. - № 67. - 67 p

цієї системи безпосередньо, що дає максимально важливі дані для розгляду даної проблеми.

Говорячи про інтерв'ю, як джерело дослідження даної теми, необхідно зважати на травмуючий для респондентів досвід, який може впливати на отриманні данні. Окрім того, інтерв'ю майже завжди є короткими, тож можуть розглядитися в комплексі із іншими даними, такими, як згадане вище дослідження для отримання найбільш повної картини проблеми.

Також можна виділити статті із корейських періодичних видань, таких як Donga ilbo. В роботі була використана стаття авторства Юу Вон Мо «Рух 10 червня за незалежність це момент національної свободи, який виходить за межі політичної ідеології».¹ У статті автор коментує рух Мансе, його цілі й методи, наводить цитування діячів демонстрацій та уточнює деталі протестів.

Методологічною базою даного дослідження були вибрані загальнонаукові принципи історизму, історичної об'єктивності, системно-структурний та історико-генетичний підходи. Серед спеціальних культурологічних піходів були вибрані діахронний і синхронний методи.

Принципи історичної об'єктивності, історизму та історико-генетичний підхід допоможе розглянути досліджувані теми із різних, іноді діаметрально протилежних за своїми поглядами на проблеми сторін, наприклад, із точки зору японських, корейських або американських джерел, мемуарів очевидців, наукових праць, тощо.

Окрім того, поставлені питання будуть досліджені із збереженням хронологічної послідовності та аналізом їх причинно-наслідкових зв'язків. Також для розуміння контексту проблем дослідження і їх логіки, допустимо також й інтегрування стислої історії деяких окремих історичних процесів, до прикладу – передумови створення студентських спільнот корейських активістів у Токіо, що передувало подіям Першоберезневих демонстрацій у 1919 році.

¹ Yoo, Wonmo. "The June 10th Independence Movement is a movement for national independence that transcends political ideology." Donga ilbo, 10 Jun, 2019. Режим доступу: Web. https://www.donga.com.cdn.ampproject.org/v/s/www.donga.com/news/amp/all/20190610/95910591/1?amp_js_v=a6&_gsa=1&usqp=mq331AQKKAFAQrABIIACAw%3D%3D#aoh=16421408188829&csi=1&referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com&_tf=From%20%251%24s&share=https%3A%2F%2Fwww.donga.com%2Fnews%2FCulture%2Farticle%2Fall%2F20190610%2F95910591%2F1 (дата звернення: 12.01.2023)

Системно-структурний підхід може бути використаний задля виділення окремих ролей японців, місцевого корейського населення, колоніального керівництва, інституцій метрополії у асиміляційних, культурних, модернізаційних процесах на територіях Корейського пів-острова.

Проблемно-хронологічний метод у даному дослідженні дає можливість прослідити динаміку еволюції соціальної політики Японії у Кореї, у контексті успіхів або невдач її аспектів у тому числі.

Також була зроблена спроба поділити хронологічно досліджений період на певні етапи:

- 1). 1910-1919 рр. – період «шабельного режиму», коли колоніальне керівництво тільки починали визначати вектор соціальної політики для Корейської держави і проводило досить жорсткий за своїм характером ряд реформ, з метою якнайшвидше утвердити свій авторитет на захоплених корейських землях;
- 2). 1919-1937 рр. – роки проведення політики «культурного управління» і посиленої японізації Корейського пів-острова. Специфіка цього періоду полягала у підвищенні темпів асиміляції місцевого населення, особливо на тлі піднесення національно-визвольних настроїв серед корейського загалу. Хоча і цей період був дуальним і неоднозначним, адже посилення тиску на місцеве суспільство, цензура і асиміляція комбінувалися із інтегруванням останнього в управління країною, тощо.
- 3). 1937-1945 рр. – період «асиміляційної політики», яка збігалася із проведенням численних воєнних кампаній Японської імперії і відзначалася не тільки активними спробами задіяти до них корейське населення, а й перетворити його на, фактично, японське, поглинувши всі маркери національної ідентичності: імена, місцевий інститут сім'ї, мову, культуру, тощо.

Серед культурологічних методів був обраний синхронний метод, як той, що дозволить провести дослідження місцевих культурних процесів у контексті колоніального тиску на них у вибраний проміжок часу.

Діахронний метод допоможе дослідити соціально-культурні процеси у Кореї зважаючи на хронологічну послідовність.

Щодо методологічних підходів, головним використаним із них є історико-антропологічний. Він дозволив зосередити увагу на проблемах «маленьких людей». В нашому випадку – корейського населення. До цього відноситься і спроби аналізу політики зміни імен, вплив на традиційну корейську сім'ю зі сторони метрополії, вплив на моду місцевого населення.

У дипломній роботі також були використані підходи мікроісторії або історії повсякдення для вивчення реакцій корейського загалу на певні дискримінаційні дії японської адміністрації, що опісля трансформувалося у три основних національних рухи, котрі мали різні методи і тригери, проте схожі цілі.

Окремо необхідно визначити підхід гендерної історії, який був задіяний для визначення специфіки японської політики щодо корейського жіноцтва, роль жінок у тодішньому суспільстві, їх реакцію на суспільні процеси (як-то створення активістських організацій), аналізу травматичного досвіду перебування у «станціях заспокоєння».

Новизна даної роботи полягає у декількох наступних аспектах:

- у дипломній роботі уточнено головні аспекти соціальної політики Японії в Кореї в контексті як і масштабних офіційних реформ, наприклад реформування освіти, так поступових асиміляційних дій – нав'язування статусу синтоїзму як головної релігії, тощо ;
- робиться спроба порушити відносно нове питання сексуальної експлуатації жінок, зі спробою прослідити першоджерело цієї проблеми – місце жінок у соціальній політиці японського керівництва, до його наслідків – підвищення рівня проституції та створення «станцій заспокоєння», а також зробити аналіз ролі й місця корейського жіноцтва у межах соціальної політики;
- у роботі також присутня спроба доповнити аналіз аспектів формування таких реакцій корейського населення на колоніальну політику, як

Першоберезневий рух 1919 року, рух Мансе 1926 року, та Студентський рух за незалежність 1929 року.

Структурно робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та джерел.

Розділ 1. Початковий період формування японської соціальної політики в Кореї (1910-1919 рр.)

Розглядаючи японську окупаційну політику у соціальній сфері щодо Кореї та корейського народу, слід зазначити, що вона містила в собі певну центрову ідею – поширення загальних культурних та політичних систем серед складових держави.¹ Обравши для адміністративного управління колонією цей стиль асиміляції, японці діяли згідно з обраним курсом. Японською мовою слово «асиміляція» прикладатиметься як «утворення» – асимілюватися, пристосовуватися.² Якщо розібрати ієрогліфи детальніше, то перший ієрогліф «і» (до:) означає «однаковий/такий самий», другий – «во» (ка:) – «приймати/перетворювати(ся)/піддавати(-ся) впливу».³ Отже, поняття «асиміляція» розумілося японцями як «стати (зробити) однаковими», тобто вони передбачали так зване перетворення корейців на «японців». Найзручніше це було зробити саме за допомогою реформування місцевої системи освіти.

Корейська система освіти в кінці XIX та на початку XX століття знаходилася на відносно низькому рівні, що переходило у подальшу стагнацію цієї соціальної галузі. Рівень грамотності серед корейського загалу складав, фактично, менше 2%, а переважну кількість навчальних закладів, які були доступні для відвідування складали «содани» - сільські школи, учительський склад яких часто не мав відповідної освіти для ефективного викладання матеріалу учням.⁴

Так, поширюючи вплив свій на Корейський пів-острів, японські колонізатори зосередили значні зусилля на переформуванні місцевої освіти та створенню абсолютно лояльної та зручної для себе системи інтегрування соціальної політики до найвразливішої верстви колонізованого населення – дітей і молоді. Адже контролювання освіти допомогло б створити відповідний

¹ Mark E. Caprio. Japanese assimilation policies in Colonial Korea 1910–1945. Seattle : University of Washington Press, 2009. – P. 10

² Наздрюхина Е.В. Японская ассимиляционная политика в колониальной Корее в 1910– 1945 гг. на примере образовательных реформ // Вестник Томского государственного университета. 2022. № 474. – С. 194

³ Наздрюхина Е.В. Японская ассимиляционная политика в колониальной Корее в 1910– 1945 гг...С.194

⁴ Тертицкий Ф.К. Образовательная политика Японии в колониальной Корее // Вестник РГГУ. Серия: Литературоведение. Языкознание. Культурология. 2012. № 20. – С. 292

фундамент для нав'язування ідеології, ідеалів та філософії метрополії, впливаючи на корейську національну ідентичність, формуючи її у відповідності до потреб метрополії. У рамках своєї соціальної політики японське керівництво вводило освітні закони у 1911, 1922, 1938 та 1943 роках, найбільшим за впливом був перший 1911 року.¹

Зважаючи на це, Японська імперія почала інтенсивно втручатися до системи корейської освіти вже у 1905 році, тобто на початку періоду протекторату. За 1905-1910 років число публічних шкіл зросло із 22 до 101, окрім того, було відчинено школу для дівчат і 15 учбових закладів виробничого профілю. Японське керівництво намагалося зменшити жодний інший іноземний вплив на свою нову колонію. Так, 6 з 7 шкіл із спеціалізацією вивчення іноземних мов були закриті.²

29 серпня 1910 року завершився період протекторату та розпочався фактичний період анексії Японською імперією Кореї. Остання опинилася під керівництвом японського ставленика – генерал-губернатора, першим із яких став Терауті Масатаке. Головними аспектами його соціальної політики стали: популяризація японської мови та набуття нею статусу широкоживаної та державної; модернізація корейської системи освіти; формування освітньої системи, котра б відповідала вимогам і стандартам метрополії; виховання корейських громадян як відданих підданих японського імператора, лояльних нововстановленому режиму; розширення контингенту дітей та молоді, охоплених системою освіти; створення рівних умов для корейських дітей у сфері доступу до навчання;

Аналізуючи усе згадані вище, можна визначити основні цілі освітньої політики (соціальної зокрема) – асиміляція та модернізація.

23 серпня 1911 року генерал-губернатор Терауті видав «Указ про освіту в Кореї», який і встановив курс освітньої політики на наступне десятиліття. До

¹ Окоркова. А. Образовательная политика, проводимая японским генерал-губернаторством в колониальной Корее 1910–1945 гг., её цели и результаты. Четвёртая международная студенческая конференция востоковедов и африканистов. Санкт-Петербург, 1–2 ноября 2019 г.: сборник избранных статей конференции / [отв. ред.: к. филол. н. А. В. Челнокова]. — СПб.: Скифия-принт, 2020. — С. 75

² Тертицкий Ф.К. Образовательная политика Японии в колониальной Корее // Вестник РГГУ. Серия: Литературоведение. Языкознание. Культурология. 2012. № 20. - С 293

того ж, у тексті даного документу японське керівництво апелювало до «Указ про освіту», що був виданий імператором Мейдзі в 1890 році. В документі відзначалося, що ціль усіх освітніх реформ – встановити на території Корейського пів-острова освітню систему по прикладу до японської.¹

Однією із опір нових освітніх реформ стали викладачі модернізованих корейських шкіл. По відношенню до викладацького складу японська адміністрація пів-острову проводила, загалом, сегрегаційну політику: на посаду директора корейської школи міг бути призначеним тільки японець, в той час як посади рядовий вчителів, аспірантів та інші подібні місця займали корейські громадяни. Заміна вищого викладацького складу з японського на корейський відбувалася тільки у 1920-их роках, коли це стало одним із основних вимог місцевого студентства, коли останнє влаштовувало мітинги у разі недотримання цієї умови.² Після початку анексії Кореї доволі багато японців працювали викладачами. Так, за даними офіційних матеріалів генерал-губернаторства, вже у 1911 році в корейських школах працювали 370 японських викладачів і 888 місцевих вчителів.³ Окрім публічних шкіл, японців також наймали і в приватні місцеві учбові заклади. Робота у сфері освіти прирівнювалася до державної і залишала за собою деякі привілеї для її робітників.⁴

Новітня система освіти в Кореї також працювала на відділення навчальних закладів від релігійних структур. Так, у школах було повністю заборонене викладання релігії, або матеріалу у цьому контексті, що значною мірою вплинуло на роботу іноземних місіонерів. Можливо, такі жорсткі обмеження були частиною цієї реформи й мали конкретні задачі. Наприклад, зменшити частину місіонерів та скоротити сферу їх впливу, адже їх велика частина була

¹ Тертицкий Ф.К. Образовательная политика Японии в колониальной Корее // Вестник РГГУ. Серия: Литературоведение. Языкознание. Культурология. 2012. № 20. - С. 293

² Иванов К. В. Миграционный обмен между Кореей и Японией в рамках Японской колониальной империи (1910–1945 гг.) и его последствия. Известия Иркутского государственного университета. Серия «Политология. Религиоведение» 2013. № 2 (11), ч. 2 – С. 130

³ Government General of Chosen. Annual Report On Reforms And Progress In Chosen (Korea) 1910-11 – P. 223

⁴ Government General of Chosen...P.223

прихильниками корейської національної ідеї та незалежності пів-острова, що не могло не турбувати японське керівництво.

Згідно із «Указом про освіту в Кореї» на території країни встановлювалася роздільна система шкіл, окрема для навчання корейських учнів та дітей японських емігрантів. Початкові школи для корейців мали назву «звичайні». У такі заклади дітей приймали із 8-річного віку, навчання продовжувалося 3-4 роки.¹

Після закінчення курсу «звичайної» школи корейські діти могли вступити до навчальних закладів виробничих спеціальностей або до старшої «звичайної» школи. Такі виробничі школи могли поділятися на комерційні, сільськогосподарські, технічні і молодші промислові. Період навчання у них становив від двох до трьох років. У старшій «звичайній» школі навчання було поділене за гендерною ознакою і становило три роки для дівчат і чотири для хлопців.²

Оновлена освітня система також скорочувала кількість років, відведених на навчання. Наприклад, для початкової школи – з 6 до років.³ Окрім цього, реформи у освітній системі наряду залежали від потреб генерал-губернаторства. До прикладу, вже згадані сільськогосподарські школи (*sireop hakgyo*) активно розвивалися колоніальною владою,⁴ адже базові знання для корейських спеціалістів позитивним чином вплинули на економічні потужності колонії. Проте базові знання, що надавалися корейським студентам залишалися початковими, адже після закінчення навчального закладу такого типу вища продовження отримання уже вищої освіти у цій галузі не передбачалося. Це робилося для того, аби корейські робітники були навчені, проте не високоосвічені, з огляду на те, що маючи такий рівень знань корейці могли

¹ Тертицкий Ф.К. Образовательная политика Японии в колониальной Корее // Вестник РГГУ. Серия: Литературоведение. Языкознание. Культурология. 2012. № 20. - С.294

² Тертицкий Ф.К. Образовательная политика Японии в колониальной Корее... С.294

³ Jeong Ha Kim. Rethinking Colonialism: Korean Primary School Music Education during the Japanese Colonial Rule of Korea, 1910–1945. *Journal of Historical Research in Music Education* 36(1):23-426. 2014. – P. 6

⁴ Jeong Ha Kim. Rethinking Colonialism: Korean Primary School Music Education during the Japanese Colonial Rule...P.6

отримати молоду освічену еліту серед свого загалу, котра б могла чинити ефективний супротив загарбницькій колоніальній політиці Японської імперії.

У березні 1916 року керівництво генерал губернаторства створило спеціальні школи, у яких випускники старших «звичайних» навчальних закладів могли продовжити своє навчання. В деяких таких школах було введено сумісне навчання японських і корейських дітей.¹

Вищу освіту на території Кореї здобути було неможливо, адже університетів, інститутів або академій тоді просто не існувало. Молоді корейські громадяни, котрі воліли продовжити навчання мали їхати закордон або до метрополії. Так, у деяких містах Японії та Токіо зокрема створювалися численні спілки корейської студентської молоді, об'єднаної академічними, культурними або політичними інтересами.

Як було зазначено вище, колоніальна влада часто відділяла японську молодь від корейської, створюючи для них окремі навчальні заклади. Проте не тільки останні відрізнялися, існували й різні освітні програми.² Так, з початку колонізації пів-острова майже усі традиційні елементи були виключені із програм корейських учнів, що допомагало створювати відповідні умови для інтегрування туди пропаганди та відповідних, корисних для метрополії наративів. Японське керівництво розуміло, що асимілювати країну, яка має майже 3000-літню історію мови і культури і яка абсолютно віддана своїй ідентичності не так легко. Тому інтеграцію одного із своїх головних колоніальних інструментів – мови, необхідно починати ще із початкової школи.

Японська мова була визначена державною, у той час як корейська була перейменована у «мову Чосон». Нова національна мова потребувала більшої кількості годин у розкладі, аби корейські діти змогли повністю зосередити свою увагу на ній. Так, на вивчення японської мови на відводилося 10 годин на

¹ Тертицкий Ф.К. Образовательная политика Японии в колониальной Корее // Вестник РГГУ. Серия: Литературоведение. Языкознание. Культурология. 2012. № 20. - С.295

² Yunshik Chang. Growth of education in Korea, 1910-1945. Bulletin of the Population and Development Studies Center Vol. 4 (November 1975) – P.43

тиждень, а на мову Чосон – 6 годин.¹ Тобто уроки державної мови займали приблизно 38% від загальної кількості занять узагалі, корейська ж відходила на другий план, будучи менш пріоритетною. Заміна національної мови у шкільній програмі становила підґрунтя для перетворення корейських дітей на майбутніх підданих імперії, пригнічення їх національного духу, полегшення розповсюдження японської колонізаторської пропаганди. Одним із найважливіших аспектів такої освітньої системи – перетворення японської у «національну мову» (kokugo) і пониження статусу корейської мови до просто «місцевої» (chihōgo).²

Пропаганда японської колоніальної влади базувалася на принципі «deogyuk», що буквально означає «моральне виховання», але в підручниках мова йде про моральне виховання корейців будучи слухняним і вірним підданим Японської імперії.³ Цей принцип, очевидним чином, або ні, був викладений у програмних підручниках для дітей. До прикладу, після виходу Указу про освіту в Кореї був сформований підручник «Kokugo tokuhon», за допомогою якого корейським дітям початкової школи викладати державну, тобто японську мову. Він містив японоцентричну ідеологію, теми корейської мови, та жодних інших носіїв культури пів-острова, наприклад історії про великих героїв королівства Чосон були абсолютно не висвітлені. Натомість у ньому було викладено багато аспектів японської державної ідеї та симфоліки пов'язаних з японським націоналізмом: «Прапор Японії», «Його королівський

Високість, імператор Японії», «Японська імперія», «Імператор Мейдзі», «Квіти японського абрикосу та цвітіння сакури», «День народження японського імператора».⁴

До підручників загалом входили ряд дисциплін та ілюстрацій до них, таких як: наука і західні технології, історія і географія Японії, моральне виховання і

¹ Kim Hai Suk . A Critical Discourse Analysis of Japanese language textbooks written for Korean primary students during the colonial era (1910-1945). Thesis, School of Language and Comparative Cultural Studies, The University of Queensland. 2019. – P. 62

² Daniel Pieper. Korean as transitional literacy: Language policy and korean colonial education, 1910–1919 Acta Koreana. 2015 - Vol. 18, No. 2 – P.394

³ Daniel Pieper. Korean as transitional literacy: Language policy and korean colonial education...P.395

⁴ Там само. P.395

шкільне життя та гра . Представлені тексти та візуальні зображення стосуються по цих предметам висвітлювалися через призму ідеології, котра була пов'язана або із особою імператора метрополії або японською культурою, наприклад міфологією.¹

Так як мова йде про підручники або навчальні посібники для дітей молодшого шкільного віку, матеріал був підкріплений візуалом, котрий також містив у собі «м'який» вплив ідеології, японські цінності та репрезентацію того, якими повинні були японські громадяни під керівництвом імперії. Наприклад, частіше на малюнках підручників з'являлися саме учні-хлопці, учениці значно рідше. Студенти також були представлені стереотипно, зображені у корейському одязі (ханбоці), але варіантом нижчого класу і відповідному взутті, з коротко підстриженим волоссям, іноді в шкільних капелюхах. Інколи студенти несли на плечі сумки, але більшість використовували тканинні сумки для перенесення своїх книг та приладь для школи.² Тобто корейських дітей привчали до сприйняття себе як нижчого робочого класу.

Як уже було згадано вище, програми для японських та корейських дітей мали певні відмінності. Так, у японських початкових школах викладалися такі предмети, як етика, японська мова, арифметика, японська історія, географія, наука, малювання, спів і фізичне виховання.³

Предмети, котрі викладалися у в корейських початкових школах, включали до себе дисциплінарну підготовку, японську мову, корейську мову (Чосон) та китайські ієрогліфи, а також арифметику, «changga» (заняття музикою) та гімнастика.⁴

Очевидно, що підручники були організовані інакше для корейських та

¹ Kim, Hai Suk . A Critical Discourse Analysis of Japanese language textbooks written for Korean primary students during the colonial era (1910-1945). Thesis, School of Language and Comparative Cultural Studies, The University of Queensland. 2019.– P.65

² Kim, Hai Suk . A Critical Discourse Analysis of Japanese language textbooks written for Korean primary students during the colonial era (1910-1945). Thesis, School of Language and Comparative Cultural Studies, The University of Queensland. 2019.– P.70

³ Numano, T. (2011). Primary schools in Japan. Retrieved from <https://www.nier.go.jp/English/educationjapan/pdf/201109BE.pdf> (дата звернення: 11.12.2022.)

⁴ Kim Hai Suk . A Critical Discourse Analysis of Japanese language textbooks written for Korean primary students during the colonial era (1910-1945). Thesis, School of Language and Comparative Cultural Studies, The University of Queensland. 2019. – P. 68

японських учнів, і що навчальна програма японської мови для корейських студентів більше стосувалася пропаганда японської колоніальної ідеології.

І хоча кількість предметів, котрі були присвячені науці та «західним технологіям» були однаковими в матеріалі для японських і корейських шкіл, вони надзвичайно відрізнялися складністю представлених там технологій. Корейці, як колонізоване населення, були відчужені від передових і новітніх розробок, наприклад, у сфері медицини, новітня програма якої була вміщена у підручники для японських учнів.¹

Метою навчання корейських дітей було створення підлеглий робітничий клас громадян. Окрім того, відсутність більш складної технології в корейських підручниках могло означати, що колонізатори мали на меті позбутися будь-якого професійного розвитку, котрий корейці могли раніше мати у своєму суспільстві й на робочому місці, а замість цього намагався перетворити їх на працівників нижчого рівня. За даний період японської колонізації більшість корейського загалу почало перетворюватися на простих некваліфікованих робітників.

Щодо виховання корейських підданих японський міністр Хаяші Тадасу у 1910 році заявив, що корейці повинні прийняти так званий «японський дух».² Щоб утілити це, протягом 1910-1919 рр. генерал-губернаторство працювало над створенням системи освіти, яка була спрямована на культивування «японських якостей» у корейських студентах.

Основною метою підручників на початковому етапі японської колонізації було активне пропагування японського націоналізму. Розповсюдження цієї ідеології серед корейських громадян було першим кроком до асиміляції корейців, і це було також досягнуто шляхом спотворення корейської історії в

¹ Kim Hai Suk . A Critical Discourse Analysis of Japanese language textbooks written for Korean primary students during the colonial era (1910-1945). Thesis, School of Language and Comparative Cultural Studies, The University of Queensland. 2019. – P. 68

² Caprio Mark E. Japanese Assimilation Policies in Colonial Korea, 1910-1945 /Mark Caprio. – Seattle and London: University of Washington Press, 2009. – P. 83.

шкільних підручниках під час вивчення корейськими учнями історії Японії у тому числі.¹

Щоб наголосити на японському націоналізмі колонізованим корейцям, до підручників була введена не тільки японська мова, а й багато аспектів культури, звичаїв, етикету, а також японський прапор і зображення імператора Японії. Неодноразові появи японського національного стягу та портрету голови Японської держави демонструють спроби метрополії сприяти почуттю національної гордості, але, очевидно, не власною країною, а колонізаторською.

День народження японських імператорів був представлений як почесний національний день, коли люди виставляли японський прапор із зображенням червоного сонця, щоб відсвяткувати цей день, ніби особисте свято.

Для японських студентів у підручниках зображали великих героїв Японії та знамениті японські національні символи, наприклад гору Фудзі. Це, можливо, мало надихнути студентів культивувати націоналістичні почуття та виховувати їх у націоналістичному русі, створити видимість зверхності над колонізованими корейцями. Ці відмінності вказують також на те, що корейських учнів початкових класів навчали поклонятися імператору, та виховували як лояльних підданих Японії, котрі повинні були любити японський прапор як свій власний національний стяг, останній, у свою чергу, символізував японську націю, держава та їх безперечний авторитет.

Теми підручників стосувалися також і гендерних питань. Наприклад, к них часто зображували дівчат, які грають стереотипні, традиційні гендерні ролі.

Нерідко такі ілюстрації стосувалися виконання домашньої роботи, такої як приготування та подача їжі для сім'ї, прибирання дому, тощо.² Наповнення підручників демонструвало дітям гендерні стереотипи та упередженість.

За програмою навчальних посібників дівчата мали вчитися правильно подавати гостям чай, поводитися певним чином, виконувати певні роботи, такі

¹ Kim Hai Suk . A Critical Discourse Analysis of Japanese language textbooks written for Korean primary students during the colonial era (1910-1945). Thesis, School of Language and Comparative Cultural Studies, The University of Queensland. 2019. – P. 70

² Kim Hai Suk . A Critical Discourse Analysis of Japanese language textbooks written for Korean primary students during the colonial era (1910-1945). Thesis, School of Language and Comparative Cultural Studies, The University of Queensland. 2019. – P. 95

як догляд за дитиною та прибирання будинку, тоді як хлопчики зображувалися із ширшим діапазоном ролей і професій. Такі роботи як вчителі, поліцейські та працівники фізичної праці, наприклад, садівники й фермери зображувалися були репрезентовані лише чоловіками.¹ Так, система освіти сформована японським керівництвом була направлена на укріплення патріархальної системи суспільства, звичок та взаємовідносин серед корейських дітей, адже саме такий тип ієрархії був характерний для традиційного японського суспільства, частиною якого і мали стати колонізоване населення. Об'єктивним є і той факт, що патріархальна система була значно нормалізована і в корейському суспільстві зокрема, проте такі дії японської влади лише пригнічували можливу емансипацію корейського жіноцтва, зважаючи на активні рухи у цьому питанні західних спільнот.

Крім того, під час японського колоніального панування посилилася вплив домашнього виховання (*katei kyoiku*) для дівчат, що значною мірою гальмувало їх розвиток як учениць, адже так було зручніше корегувати тип та різновид знань, що доходили до них. Єдина офіційна газета на корейській мові того періоду, котра виходила під егідою генерал-губернаторського керівництва «*Maeil sinbo*» писала у вересні 1910 року: «Якщо людина зверне із доброї дороги на лиху, або навпаки, це буде залежати від того, як вона була навчена. Якщо вона навчена правильним речам (*chongsa*), вона стане правильною людиною (*chong'in*).»² Таке «правильне виховання» мало починатися саме вдома, тобто якщо мати була вихована та навчена цим «правильним» речам, то це буде позитивно впливати на дитину. Підкреслювалося те, що матері мають гідно виховувати своїх синів, спираючись на традиційні моральні цінності, адже без «правильного» домашнього виховання дитина не зможе продовжувати успішне навчання у школі. На сторінках газети японське керівництво наголошувало на тому, що жінкам достатньо бути навченими радше «правильним моральним цінностям», аніж науковим або фізичним

¹ Kim Hai Suk . A Critical Discourse Analysis of Japanese language textbooks written for Korean primary students during the colonial era (1910-1945)...P.95

² Caprio Mark E. Japanese Assimilation Policies in Colonial Korea, 1910-1945 /Mark Caprio. – Seattle and London: University of Washington Press, 2009. – P. 97

дисциплінам, адже їм традиційна соціальна роль просто не передбачала використання останніх, і була їх не потрібна.¹

Окрім патріархальної ієрархії у підручниках репрезентувалася і вікова у тому числі. Абсолютно природне для азіатських суспільств домінування пріоритету старших людей або батьків використовувалося японською системою освіти як засіб впливу на корейських дітей.

Так, підручники вибудовували такі соціальні стосунки як стосунки «вчитель – учень». В із посібників присутній уривок: «Вчителі навчають. Учні вчаться. Вчителі люблять своїх учнів. Учні поважають своїх учителів».² Фактично, повага до дорослих є одним із постулатів конфуціанства, які часто використовувалися у корейських школах, коли групи індивідів мають зобов'язання один перед одним, наслідуючи спільні конфуціанські соціальні відносини. Тим не менш, «любовна» частина розглянутого уривка носить дещо інтимний характер, створюючи стосунки між учителем і учнем схожими на сімейні стосунки батьків і дітей. Така пірамідальна ієрархія забезпечувала набуття здібностей або типів поведінки необхідних слухняним японським підданам, у даному випадку – дітей, котрі люблять своїх японських вчителів та слухаються їх, наче батьків. Можливо, це також було спробою заміщення освітньою системою корейських батьків і їх традиційного виховання власних дітей на японське шкільне виховання учителів та викладачів імперії. Отже, уряд Японії використовував підручники для створення конкретної структури влади в класі, де учні сприймають вчителів як своїх батьків і ставляться до них з повагою. В результаті студенти ставали підпорядкованими японській владі і перебували під її впливом ще із молодшої початкової школи.

Японський історик Шіраторі Куракічі запропонував замінити асиміляційну модель «студент- учитель» модель на процес «заохочення» маючи на увазі, що японцям доведеться взяти на себе батьківське ставлення та ніжно доглядати за

¹ Kim Hai Suk . A Critical Discourse Analysis of Japanese language textbooks written for Korean primary students during the colonial era (1910-1945). Thesis, School of Language and Comparative Cultural Studies, The University of Queensland. 2019. – P. 97

² Noh, Hyun Wook (Jacob), Education as an Instrument of Power: Japanese Textbooks in Colonial Korea, 1910-1945. (2020). 2020 Claremont Colleges Library Undergraduate Research Award. 3. – P.15

новими колоніальними підданими імперії.¹ З іншого боку, журналіст Такекоші Йосабуро вважав, що корейці повинні бути достатньо освіченими, щоб вписуватися в рамки японських стандартів навчання та праці. Зокрема, Такекоші стверджував, що якби корейці вивчали японську мову охочіше, це призвело б їх до отримання ними глибших знань та розвитку освіченості серед населення, і, зрештою, спричинило б повстання проти колоніального уряду.²

Щодо післяшкільної освіти корейських учнів, то перше положення про чотирирічну коледжну освіту було оприлюднено в 1919 році. Згодом у 1920 році було засновано чотири коледжі, призначені для професійної підготовки в галузі права, медицини, техніки та сільського господарства. Крім цих коледжів, за підтримки колоніального японського режиму корейцями було засновано кілька приватних коледжів лояльними корейськими лідерами і християнськими місіонерами.³

22 серпня 1910 року Японія офіційно позбавила Корейський півострів державного суверенітету. Японський генерал-губернатор Кореї та колоніальний штаб шукав шляхи закріпитися у країні, створюючи підґрунтя для проведення своєї політики та легітимізації своїх дій.

Так, у ранній період колоніального підкорення королівська сім'я та найвпливовіші політичні еліти Кореї стали, принаймні на поверхневому рівні, підкореними іноземному правлінню. Японія дозволила корейській королівській династії продовжувати зберігати свій номінальний привілейований статус, чим домоглася симпатії та прихильності з їх сторони.⁴ Корейські владні еліти не намагалися протидіяти колонізаторам, навіть за підтримки народного загалу, який очікував від них будь-яких дій. Традиційно корейський імператор та його оточення не сприймали підданих, як свою опору та не намагалися взаємодіяти з ними навіть у сласних спільних із народом інтересах. У той час як

¹ Caprio Mark E. Japanese Assimilation Policies in Colonial Korea, 1910-1945 /Mark Caprio. – Seattle and London: University of Washington Press, 2009. – P.84

² Caprio Mark E. Japanese Assimilation Policies in Colonial Korea, 1910-1945...P.84

³ Jeong Ha Kim. Rethinking Colonialism: Korean Primary School Music Education during the Japanese Colonial Rule of Korea, 1910–1945 Journal of Historical Research in Music Education. Volume 36, Issue 1. 2014. – P. 7

⁴ Eun Kyoung Shin. The Morphology of Resistance: Korean resistance networks 1895-1945. Journal of Social Science Published by Institute of Social Science, Gangwon University. 61 (2). September 2022. – P. 45

імператорська сім'я продовжувала жити у своєму палаці, високі посади в колоніальному уряді швидко заповнилися лояльно налаштованими до Японії корейцями. Цей значний політичний перехід супроводжувався різноманітними соціальними змінами. Японія запустила процес всенародного землевпорядкування (1910-1918), яке стало основою нової нав'язаної податкової системи. Крім того, Японія швидко стандартизувала багато економічних і соціальних структур. Ці «м'які» зміни охопили різні сфери, включно з фінансовою банківською, медичною та транспортною системами.

З 1910 по 1919 рік Японія запровадила жорстке військове правління і різко збільшила присутність японської військової поліції в Кореї, колоніальний уряд репресував і криміналізував будь-яке корейське інакомислення. Військові міліціонери мав право здійснювати страти та величезний репресивний контроль проти будь-якого невдоволення з боку місцевих жителів. Так, у 1911 році японський імперський уряд заарештував вісімсот націоналістичних лідерів. До 1918 року японське керівництво заарештувало, ув'язнило та стратило понад дев'яносто тисяч корейців.¹ Щоб зменшити свободу громадського життя в Кореї, Японія поступово заборонила всі різновиди місцевих асоціацій, починаючи з 1905 р. Існували лише дві інституційні системи легальні на національному рівні: школи та релігійні організації, включаючи буддистські, чондокьо, конфуціанські та християнські організації. Інші асоціації, якщо вони колись і були сформовані, тепер були короткочасними.²

Така жорстока соціальна політика не могла не обурювати корейський загаль, який був відданий своїй країні та високо цінував свій суверенітет. Корейці по різному виражали невдоволення що до анексії своєї країни – від партизанського руху до мирних демонстрацій.

Розуміючи своє становище, корейська інтелігенція сподівалася отримати підтримку закордону, проте Японія вже узурпувала право говорити на

¹ Eun Kyoung Shin. The Morphology of Resistance: Korean resistance networks 1895-1945 . Journal of Social Science Published by Institute of Social Science, Gangwon University. 61 (2). September 2022. – P. 45

² Eun Kyoung Shin. The Morphology of Resistance: Korean resistance networks 1895-1945 ...P.46

міжнародній арені від імені корейців. Так, на мирній конференції в Гаазі у 1907 році корейська делегація не змогла заручитися підтримкою країн-союзниць, отримавши не більше ніж висловлювання занепокоєння ситуацією. Японія презентувала інтереси Кореї для західного світу у вигідному для себе світлі.

Наприклад, характеризуючи ситуацію що до анексії Кореї і говорячи про національно-визвольні рухи, американське видання *The New York* використовувало термін «незадоволені» для позначення членів антияпонської армії (ŭibyŏng). За матеріалами *The New York* вони ініціювали «заворушення», тому що, на відміну від корейської королівської родини, аристократи та урядовці не мали майбутнього гарантований японським керівництвом. При цьому додали, що ці «невдоволення» проти анексії виникали спорадично. Тож, в цілому американська щоденна газета не очікувала серйозних невдовольень або масових демонстрацій проти анексії серед корейського народу.¹

Японія всіляко перешкоджала проникненню інформації про свою політику анексії, а особливо про роботу форуму з питання самовизначення «слабких та невеликих народів», котре містилося у «14 пунктах» Вудро Вільсона. Що стосується корейського народу, який не міг отримати жодної інформації під суворим придушенням преси, що здійснюється Японією, *The New York Times* повідомила, що корейці погодилися зі звісткою про майбутню анексію із загальною байдужістю. Також зазначалося, що «усвідомлюючи неминучість анексії, більшість лідерів Кореї мало зацікавлені в змінах в своїй країні».² Окрім того, знову ж таки, Японська імперія виправдовувала своє вторгнення і подальшу окупацію Кореї як дії, спрямовані на покращення «відсталих» корейців.³

Проте такі агресивні репресії не змогли придушити невдоволення серед колонізованих корейських громадян. Релігійні лідери різних традицій,

¹ Kim Ji-hyung (Kim Chihyŏng). The Japanese Annexation of Korea as Viewed from the British and American Press: focus on The Times and The New York Times International Journal of Korean History (Vol.16 No.2, Aug.2011).- P. 112

² Kim Ji-hyung (Kim Chihyŏng). The Japanese Annexation of Korea as Viewed from the British and American Press...P.112

³ Yumi Moon. Immoral Rights: Korean Populist Collaborators and the Japanese Colonization of Korea, 1904–1910// The American Historical Review Vol. 118, No. 1 2013 - P.25

радикальні студенти в Кореї та за межами півострова, а політичні еліти у вигнанні співпрацювали разом, щоб спланувати загальнонаціональний протест проти японського колоніального правління. Незважаючи на репресивну колоніальну політику, постійні колективні зусилля щодо відновлення суверенітету Кореї продовжували розвиватися. Вони досягли апогею в 1919 році з появою Руху першого березня або Першоберезневого руху (МФМ), в якому тисячі корейців протестували проти японців, імперської влади та її колабораціоністів.

Також бурхливу реакцію у корейського народу викликало «самостійне» відречення Коджона (імператора) від трону та усунення корейських збройних сил. Це викликало посилення боротьби, проте сили були нерівними. Японці мали більш оснащену, освічену та матеріально забезпечену армію, котра швидко та жорстоко придушували виступи повстанців. Поступово відкриті збройні виступи були замінені іншими методами боротьби, а центри опозиції зміщувалися. Одним з таких став російський Владивосток, де корейці розгорнули свою діяльність: виходили друком корейські газети, створювалися організації, обговорювалися шляхи подальшої боротьби.

22 лютого 1919 року помирає корейський імператор. Серед суспільства ширяться чутки про можливе отруєння монарха японцями. Ця подія запустила нову хвилю невдоволення народу, корейські студенти в Японії розгорнули активну опозиційну діяльність. Студентство було рушієм руху та оплотом революційних опозиційних думок, тому необхідно прослідити шляхи становлення студентів та їх дій на національно-визвольний курс.

Більшість молодих студентів-корейців в Японії навчалася саме в столиці – Токіо, де знаходилися вищі провідні університети та була сформована повноцінна атмосфера студентського життя. У перші десятиліття ХХ століття в Японії відбувався «злет ліберальних ідей». Серед студентів, викладачів та загалом освіченої інтелігенції ставали дедалі популярнішими ідеї рівності, свободи думки, прав та свобод людини як індивіда. Необхідність посилити боротьбу за незалежність була окреслена в кінці 1918 року, коли японський

уряд помітив активну діяльність корейських опозиційних мігрантів, а також можливість скликання мирної паризької конференції.¹

Як пізніше підкреслювала японська поліція: «Антияпонські настрої корейських студентів посилювалися з новинами про перемир'я в Європі в листопаді 1918 р. і разом з цим, ставали більш оптимістичним зростаючи заклики до свободи, рівності та національного самовизначення».² В січні 1919, у Токіо був створений «Комітет дій» і складено «Декларацію про незалежність», яка була бурхливо сприйнята студентами. Місцева влада розганяла студентські мітинги протягом двох днів і переслідувала членів комітету, які намагалися і далі продовжувати свою політичну боротьбу. Тож, освічена молодь стояла в авангарді антияпонської боротьби. Корейські студенти у Токіо були більш політично активні ніж студентство у Кореї: вони

дублювали та передруковували опозиційні матеріали корейських діаспор Китаю та США, видавали газети і журнали, де гостро критикували японське керівництво.

Реакція Японії на масові протести Першоберезневого руху деякі науковці називають «істричною». Генерал-губернаторська поліція зустріла мирних демонстрантів жорстоким придушенням, за яким слідували репресії та заворушення за участю беззбройного корейського загалу. У наступні місяці після Першоберезневого руху японське керівництво заарештувало тисячі місцевих жителів, зачиняючи друкарні, обшукуючи будинки, ліквідує школи і, зрештою, вводячи на територію Корейського півострову новий збільшений військовий контингент.³

Одним із вагомих аспектів тодішнього соціального життя на території Корейського пів-острову була саме релігія. Традиційне для Кореї конфуціанство, яке популяризувалося серед місцевих еліт завдяки впливу Китаю, межувало із буддизмом та течіями, котрі розповсюджувалися

¹ Suk Yeon Kim. Korean Students in Imperial Japan: What Happened After 1919?. Sungkyun Journal of East Asian Studies, Volume 20, Number 1, April. 2020 – P. 7

² Suk Yeon Kim. Korean Students in Imperial Japan: What Happened After 1919?...P.7

³ Michael Edson Robinson. Cultural Nationalism in Colonial Korea, 1920-1925// University of Washington Press.1988 – P.44

іноземними місіонерським общинами та багатьма іншими віруваннями. Вони всі чинили певний вплив на корейський загаль і новостворений колоніальний уряд не міг не взяти релігійний до уваги.

Особливе ставлення до релігійної життя місцевого корейського народу пояснюється тим, що в умовах нав'язаного колоніального режиму, який не давав можливості піти усупереч існуючій владі і легально виражати своє невдоволення, різні релігійні вчення та практики сформували простір безпечний для критики існуючої ситуації і підтримки розвитку антидержавних настроїв, які, у свою чергу, могли б стати центрами супротиву, де придушення права на протест могло бути засуджене як наступ на священні традиції і древні встановлені порядки.

Тому колоніальний уряд прагнув до повного знищення або сильного обмеження місцевих і іноземних релігійних течій. Популяризуючи свою національну релігію - синтоїзм, генерал-губернаторство створило ще один соціальний інститут, який повинен був виховувати в місцевому корейському населенні вірність і лояльність імператору на глибинному духовному рівні. Таким чином, встановлення нової релігії було не лише частиною релігійної пропаганди генерал-губернаторства, а й наслідком проведення соціальної політики. Японці-колоністи часто критикували так звані корейські «лінь, заторможеність і відсутність духовності», а єдиним способом виправити ці недоліки – «трансформувати» корейців у японців, у релігійній галузі зокрема.¹

Важливим був вплив саме на буддизм, адже він був однією із основних систем вірувань для тогочасного корейського загалу. Втручання до релігійної галузі із боку Японії почалося задовго до офіційного проголошення анексії Корейського пів-острову.

Наприкінці XIX століття буддизм, як найпоширеніша релігія для корінного населення Кореї переживав ренесанс, частково підживлений місцевими рухами на його підтримку, і частково за рахунок позитивного стимулу з боку Японії, яка бачила буддизм як дуже корисний спосіб схилити

¹ Hans Ebner Sapochak Jr. *Rising Sun Over Namsan: Shinto Shrines and Tan'gun in Colonial Korea, 1910-1945*.// Department of Religious Studies Duke University, 2015 – P. 90.

корейське населення на свою сторону. Зрештою, це відбувалося дуже зручним для колонізаторів шляхом, адже буддизм був наймогутнішою релігією в Японській імперії. Окрім того, домінуючою релігією впливової корейської еліти і сім'ї імператора було саме конфуціанство, як наслідок тривалого китайського панування на території Кореї, тож релігія більшості народного загалу, який не мав привілейованого статусу залишалася у дискримінованій позиції.

У 1895 році японське керівництво домоглися скасування багатовікових антибуддистських законів оприлюднених конфуціанським домінуючим корейським урядом, і це негайно призвело до відновлення інтересу до буддизму з боку населення. У той же час ряд найбільш впливових корейських буддистських монахів корейців активізували свої спроби відродити всенародну прихильність до своєї релігії через проповідування, проведення лекцій по всій країні, відбудову храмів.¹ Незважаючи на конфронтації із місцевими конфуціанськими елітами, японське керівництво використовувало деякі аспекти цього віровчення у своїй агенді. До прикладу, постулат про безумовну владу та безспірний авторитет старшого (у цьому випадку – Японської імперії).²

Незважаючи на різні політичні проблеми, які виникали через спроби японського втручання в реорганізацію корейського буддизму, можна припустити, що була загальна симпатія до Японії з боку певної частина «sangha»³ в Кореї, все ж таки, була присутня. У будь-якому випадку, багато корейських монахів взяли за основу саме японські буддистські нормами, наприклад, змінили традиційне чернече вбрання на чернечій одяг японського типу.⁴

На момент захоплення Кореї в 1910 році корейський буддизм, як прояпонська так і антияпонська фракції, значно пожвавилися, загальне

¹ Henrik H/ Sørensen. The Attitude of the Japanese Colonial Government Towards Religion in Korea (1910-1919)/ Copenhagen papers in East and Southeast Asian studies. 1993, Volume: 8 – P.51

² Окоркова А. , Мартинов Д. Конфуцианская мысль в колониальной Кореи 1910-1945 гг. Современные востоковедческие исследования. 2020. 1(3) – С. 115

³ Буддійський чернечий орден, традиційно складається з чотирьох груп: ченців, черниць, мирян і мирянок. Енциклопедія Британіка

⁴ Henrik H/ Sørensen. The Attitude of the Japanese Colonial Government Towards Religion in Korea (1910-1919)...P.52

почуття оптимізму переважало серед членів корейської буддистської громади. Проте з реалізацією «Храмового обряду» 1911 року, відношення до японських колонізаторів, які раніше представлялися захисниками та друзями корейських буддистів сильно змінилося. Колоніальною владою були відібрані тридцять храмів – головних буддистських установ в країні. Під протекцією нового храмового права, до повноважень якого належав генерал-губернатор, останній міг самостійно призначати настоятелів корейських храмів і вільно втручатися, як йому заманеться, в їхнє господарство та землеволодіння.¹

Результатом цього стало те, що абатами для храмів могли стати тільки призначені колоніальним урядом особи, такі дії значною мірою відвертали від японського керівництва і їх ставлеників більшість корейських sangha. Адже традиційно настоятелями основних храмів були обраними на напівдемократичному духовному форумі, але відтепер посади зайняли тільки політичні прояпонські призначенці.

Тоді як абати користувалися довірою в колоніальній адміністрації, і мали змогу так накопичувати значні багатства, вони часто були в опозиції до інших ченців у своїх храмах. Через це спалахнула боротьба за владу між двома фракціями в результаті антияпонські ченці були вигнані з багатьох великих монастирів Кореї, і часто були змушені жити в них невеликих занедбаних храмах в глибині сільської місцевості.²

Окрім розповсюдженого буддизму та конфуціанства, у Кореї були присутні також і західні релігійні течії, контроль яких із боку колоніального керівництва значно посилювався із процесом анексії півострова.

Коли японці висадилися в Кореї в 1904 р., місіонери вітали їх. Вони пережили тиранію та обмеження своєї діяльності зі сторони старого корейського уряду, і мали надію активізувати свою роботу уже під новим японським керівництвом країни. Навіть у період подальшого жорсткого захоплення влади у Кореї японськими колонізаторами, місіонери бачили

¹ Там само. Р.54

² Henrik H/ Sørensen. The Attitude of the Japanese Colonial Government Towards Religion in Korea (1910-1919)/ Copenhagen papers in East and Southeast Asian studies. 1993, Volume: 8 – Р.54

більше зло в ослабленій корейській монархії, ніж в японській, яка, хоч і була озброєна окупаційною силою, все ж асоціювалася з впровадженням аспектів притаманних сучасній цивілізації. Необхідно сказати, що великої прихильності до Японської імперії з боку місіонерів не було, але вони бачили колоніальний уряд як запоруку політичної та соціальної стабільності, що знову ж таки б полегшити їхню роботу по євангелізації Корейського пів-острову.¹

Однак після остаточного захоплення влади японцями в 1910 році багато місіонерів значно змінили свою думку, і врешті-решт значні антияпонські настрої почнуть ставати популярними в осередку з більшості християнських місіонерських шкіл. Однак треба зазначити, що західні місіонери взагалі не реагували на ситуацію в країні, поки не особисто не відчували негативне відношення до себе японського керівництва. В основному вони мало дбали про боротьбу за незалежність Кореї.

Перший серйозний удар по діяльності місіонерів в Кореї та їх місцевих послідовників відбувся на початку 1911 року. Це було сфабриковане звинувачення проти в місцевих корейських християн за невдалу спробу вбивства першого японського генерал-губернатора до Корея Терауті Масатаке у грудні 1910 року. Інцидент отримав назву «Камера змови». Дана справа ніколи не була офіційно вирішена, а що до християн, стурбовані протестами проти цього звинувачення, які проходили у США, японці зрештою звільнили заарештованих місіонерів.

Окрім цього, пізніше корейські християни доєдналися до загального Першоберезневого рух за незалежність, беручи участь у численних демонстраціях. Близько п'яти тисяч християн було заарештовано після демонстрацій, і в очах японської влади, це, безумовно, ставало підставою звинувачувати їх у проведенні та організації національно-визвольного руху.² Результатом зусиль в учасників корейського Рух за незалежність, стало те, що християнські групи зрештою піддавалися більш жорстокому поводженню з

¹ Henrik H/ Sørensen. The Attitude of the Japanese Colonial Government Towards Religion in Korea...P.57

² Henrik H/ Sørensen. The Attitude of the Japanese Colonial Government Towards Religion in Korea (1910-1919)/ Copenhagen papers in East and Southeast Asian studies. 1993, Volume: 8 – P.54

боку уряду, ніж до 1919 року, хоча японці змінили курс свого колоніального режиму та намагалися проводити більш гуманну соціальну політику.

У період 1910-1919 рр. спостерігався зріст нової хвилі релігійних рухів, відомі назви понад вісімдесяти різних сект. Подібно до вчення цих нових релігій часто були похідними від руху Тонгак та інших елементів конфуціанства, даосизму, буддизму, шаманізму, а в деяких випадках навіть християнства. Будучи сильно націоналістично спрямованими, базувалися в сільській місцевості, мали харизматичних лідерів або вождів, що прагнули створити «земний рай» і т. д. Як і у випадку із більш популярними релігіями, японська влада з очевидних причин не дивилися позитивно на їх діяльність. Незважаючи на очевидний релігійний характер цих нових рухів, японці часто не бажали визнавати їх такими, і натомість їх називали «націоналістичними» або «політичними» групами, і ставилися до них відповідно. Є розрізнені згадки про переслідування і навіть страти, пов'язані з деякими з представниками цих сект, однак, оскільки кількість їхніх прихильників була відносно скромною, і їх вплив серед корейського населення був відносним незначним, вони не становили серйозної загрози для колоніальної влади. Крім того, більшість нових релігійних сект були засновані глибоко в сільській місцевості, далеко від населених пунктів, і вони як правило намагалися не провокувати японське керівництво.¹

З встановленням влади японського генерал-губернатора в 1910 р. відношення до синтоїзму в Кореї і характер його поширення дещо змінилися: тепер планувалося використовувати релігію для асиміляції корінного населення й додатково як засіб легітимізації влади японського представництва. З виходом «Закону про храми» в 1911 р. і «Положення про релігійні місії» в 1915 р. японське керівництво отримало владу над корейськими релігійними організаціями, а випущене в тому ж 1915 р. «Положення про святині і храми» затверджувало офіційний статус святині, котрі були побудовані японськими

¹ Henrik H/ Sørensen. The Attitude of the Japanese Colonial Government Towards Religion in Korea (1910-1919)/ Copenhagen papers in East and Southeast Asian studies. 1993, Volume: 8 – P.54

поселенцями.¹ Це призвело до зростання кількості синтоїстських храмів, побудованих на гроші уряду і підтримуючих прогубернаторську політику. Тільки в період 1916 по 1920 гг. було побудовано 35 таких храмів.

Крім того, «Положення о святинях» 1917 р. дозволило генерал-губернаторству взяти під контроль ті багаточисленні священні місця, які вже були створені японськими поселенцями, збільшуючи силу колоніальної пропаганди.² Так, ще в перше десятиліття після встановлення нового режиму колоніальній владі вдалося створити широку мережу позитивно налаштованих до влади синтоїстських храмів по всій території Корейського пів-острова. Будуючи та спонсоруючи синтоїстські святилища, колоніальна влада отримувала підтримку від японських поселенців і можливість для поступової релігійної асиміляції корейців, поглиблення їх зв'язку з японським урядом та імператором.³

Головним синтоїстським храмом для японських поселенців був Кейдзё, побудований ще в 1898 р. зусиллями мігрантів, проживаючих у Сеулі. Японські переселенці володіли автономією у веденні релігійної діяльності і запровадили реформи 1916 року, дозволивши корейському населенню ввійти на свою територію і розповсюджуючи державний вплив на релігійну та місіонерську діяльність.⁴ Однак японці виступили проти включення корейської частини віруючого населення до своїх релігійних практик. Таке протиріччя відносин віруючих японців з корейцями та цілей колоніального уряду лише посилювало конфронтацію інтересів населення та влади щодо релігійних аспектів життя.

Незважаючи на це, японське керівництво продовжувало свою соціальну політику у релігійному вимірі життя тодішнього корейського загалу. Одним із інструментів популяризації синтоїзму було проведення численних церемоній.

¹ Окоркова А. Д. Развитие и восприятие синтоизма в колониальной Корее в 1910–1945 гг. Казанский вестник молодых ученых. Т.4 №2. 2020. – С. 104

² Nakajima Michio. Shinto Deities that Crossed the Sea: Japan's «Overseas Shrines,» 1868 to 1945// Japanese Journal of Religious Studies Vol. 37, No. 1, Religion and the Japanese Empire. 2010. - P.32

³ Nakajima Michio. Shinto Deities that Crossed the Sea: Japan's «Overseas Shrines,» 1868 to 1945...P.33

⁴ Окоркова А. Д. Развитие и восприятие синтоизма в колониальной Корее в 1910–1945 гг. //Казанский вестник молодых ученых. Т.4 №2. 2020. – С. 105

Загалом, ситноїстські церемонії склалися із двох частин: святкової та релігійної.¹

Релігійна частина синтоїстських свят складалася безпосередньо з поклоніння верховній богині Аматерасу та імператорській сім'ї, що перебуває під її протекцією, підношенню молитов, здійснення пожертвувань.² Особливе акцентування уваги на заступництві, що надається Аматерасу японському населенню, зайвий раз підкреслювало ідею переваги японців на півострові, природно викликаючи неприйняття у місцевих жителів.

Святкова частина складалася з вистав сумо, аматорських змагань у боях на дерев'яних мечях, фестивальної їжі та феєрверків. Велика увага до розважальної частини навпаки відвертала корейців від ухвалення синтоїзму – бурхливі свята не корелювали із заявленими уявленнями про «гордий японський дух», які намагалися прищепити корейцям чиновники. Явна перевага значущості розважальної частини та неповне розуміння ритуальної сприяли складання поверхневого уявлення про релігію замість укорінення зв'язку японців та корейців на релігійному рівні.³

Тож, підсумовуючи перший розділ, необхідно виділити декілька основних аспектів. Перший – однією із базових реформ для проведення соціальної політики початкового періоду анексії була саме освітня реформа 1911 року. За думкою японського керівництва, закладання необхідної ідеології, виховання та знань, які у подальшому сформуєть японських громадян як частину Японської імперії, необхідно вкладати до свідомості корейців вже починаючи із початкової школи. Основною метою нової системи освіти були спроби перетворення корейських дітей у лояльних до режиму, слухняних і вірних Японському імператору підданих. Синхронно із цим, молодим корейцям прищеплювали відповідні до японської свідомості цінності, поняття, звичаї, традиції – соціальні, сімейні, гендерні. Окрім того, на тлі підвищення усього

¹ Todd A. Henry, *Assimilating Seoul: Japanese Rule and the Politics of Public Space in Colonial Korea, 1910-1945*, // University of California press, 2014 – P. 66

² Hans Ebner Sapochak Jr. *Rising Sun Over Namsan: Shintō Shrines and Tan'gun in Colonial Korea, 1910- 1945*// Department of Religious Studies Duke University. 2015 – P. 42

³ Todd A. Henry, *Assimilating Seoul: Japanese Rule and the Politics of Public Space in Colonial Korea, 1910-1945*, //University of California press, 2014 – P. 173

японського, корейська історія, та, загалом, ідентичність, яку має виховувати школа, залишалися в тіні, нівелювалися, виключалися із матеріалу навчання. Корейські діти мали здобувати рівно таку кількість знань, яка б робила їх посередніми, корисними для імперії працівниками, але не більше, бо вища освіта та усе, що її супроводжує могло бути небезпечним для японської влади. Корейські діти могли здобувати шкільну або коледжну освіту, вища була доступна тільки на території метрополії або за кордоном.

Другий – саме у період 1910-1919 рр. посилюються корейські національно-визвольні рухи, рушіями яких були освічена інтелігенція та студентство, за якими слідував народний загаль. У умовах мізерного забезпечення та підтримки еліт або західних держав розгорталася боротьба за суверенітет Кореї. Одним із центрів корейської боротьби стала японська столиця, де університетська молодь об'єднувалася на базі спільних культурних, національних, академічних та політичних інтересів, що у результаті вилилося у складання «Декларації про незалежність Кореї», яка є одним із центрових документів національно-визвольної боротьби періоду.

Третій – японська колоніальна влада розуміла необхідність впливу на корейський загаль через один із найважливіших вимірів, який формує людське світосприйняття, поведінку і побут – релігію. Так, імперська влада послабила вплив конфуціанства на корейську владну еліту, тобто таким чином усунула релігійний вплив Китаю на Корею, загалом, підтримуючи буддистських колаборантів. Японський вплив торкнувся навіть таких аспектів у буддизмі, як можливість монахів вступати до шлюбу та форми їх одягу. Окрім того, колонізатори обмежили права місіонерських шкіл: християнських, католицьких, пресвітеріанських, вбачаючи в них не тільки точки впливу західних ідеологій на корейський народ, а й центрів розповсюдження націоналістичних ідей визволення з-під гніту японської влади. Теж саме стосувалося альтернативних релігійних течій.

Четвертий – обмежуючи права локальних релігій та віровчень, японці популяризували центрову та націєтворчу для себе віру – синтоїзм, який мав

синонімічну роль до освітньої реформи у процесі асиміляції корейців, тобто перетворити останніх на японських підданих. Синтоїзм був не зрозумілий для місцевого загалу, а такі події як масштабні свята на синтоїстський лад лише відволікали місцеве населення від їх глибинних релігійних значень. Незважаючи на розповсюдження поклоніння імператорській покровительці богині Аматарасу та створення образу ближчого божества до корейської віри через призму синтоїзму – Тонгуна, політика, так би мовити, синтоїзації корейського релігійного сектору була на настільки успішною.

Загалом, період 1910-1919 рр. був лише першим підготовчим етапом до проведення більш глибокої асиміляційної політики та посиленню соціального тиску на корейський загал.

Розділ 2. Соціальна політика Японської імперії на території Кореї у період 1919-1937 рр.

1919-1937 рр. – етап активного проведення колоніальним японським керівництвом політики «культурного управління», а також початок індустріалізації Кореї. Специфіка даного періоду полягала в тому, що хоча і сутність колоніального управління Кореєю кардинально не змінилася, методи проведення колоніальної політики дещо пом'якшилися, і корейські громадяни отримали більше можливостей брати безпосередню участь в управлінні колонією. Це давало змогу деяким японцям і навіть корейцям говорити про час так званого «культурного управління» як про «золоте століття» колоніального періоду Корейського півострову.¹

Також необхідно підкреслити той факт, саме у період 1920-х років корейське суспільство переживало не тільки японізацію, а й деяку вестернізацію, враховуючи той факт, що до таких процесів були схильні вже японізовані жителі міст.² До молодих послідовників вестернізації корейське патріархальне суспільство відносилось із скептицизмом, окрім того така молодь сприймалася як та, що наслідує японців. Проте більшість корейського загалу не сприймала японізацію як загрозу своїй національній ідентичності. Вони продовжували сприймати себе як окремішню націю, і, як показують студентські корейські об'єднання на території Японії, навіть маючи абсолютне японське оточення та мову навчання корейські громадяни продовжували бути корейцями. За період до початку 1940-х років колоніальна влада не здійснювала форсованого наступу на мов у тому числі. Корейська мала змогу доволі вільно спів існувати із японською мовою у офіційних галузях, періодиці, різноманітних ЗМІ, побуті. Корейське офіційне радіомовлення велося двома мовами. Проте така лояльність до корейського соціально-культурного простору мала свій вплив і на самих японців, адже у 1920-30 роках серед них ширився деякий інтерес до місцевої

¹ Иванов К.В. Исторические проблемы Кореи периода 1905-1945 гг. и их современное наследие: колониальная модернизация, ассимиляция корейцев и проблема «прояпонских деятелей»// ГБОУ ВПО «Иркутский государственный университет» - Иркутск, 2014 –С. 9

² Park Chan Seung. Japanese Rule and Colonial Dual Society in Korea // Korea Journal, 2010 – Vol. 50, №. 4. – P. 70

культури.¹ Популяризувалася корейська джазова музика, а найвідоміші пісні по типу «Аріран» ставали улюбленими з-поміж японських громадян та мали численні переклади, інтерпретації та версії.

Так, у період з 1919 року і по 1930-ті Японська імперія зі своєю політикою культурного управління давала відносну свободу своїй колонії. Колоніальний режим притримувався ліберальної політики щодо широкого корейського загалу і переслідував зазвичай прямих своїх ідейних антагоністів, котрі представляли йому небезпеку: націоналістів, комуністів та їх послідовників. До середини 1930-их років Японія проводила обережну послідовну політику, не чинячи відкритого тиску на корейський соціум.² На популяризацію японської мови та пропаганду імперської культури були покладені чималі зусилля, проте значних результатів вони не мали. Використання обох державних мов було характерне лише для невеликої кількості міського та освіченого загалу, що не відносилося до більшості корейців загалом. Вплив переселених японців із метрополії на місцеве населення був мізерний, як і вплив японізованих корейців на своїх співвітчизників.

Такі критично малі зрушення у просування соціальної колоніальної політики на території Корейського пів-острову не могли не вплинути на зміну цього обережного курсу на більш жорсткий. Зі початком роботи Мінамі Дзіро як генерал-губернатора Кореї, японська ліберальна політика Сайто Макото була змінена на політику радикальної асиміляції місцевого населення. Такий курс був оголошений новим корейським генерал-губернатором за підтримки також стрімко зростаючого виливу паназіатизму у 1930-х на теренах як і Японії, так і Кореї. Новітній курс 1937 року проводився під лозунгом «Внутрішні землі (японські) і Корея є єдиними», головною метою якого було перетворення корейців на підданих японського імператора. Проте необхідно зазначити, що

¹ Atkins E. Taylor. Primitive selves: Koreana in the Japanese colonial gaze, 1910-1945/ E. Taylor Atkins. – Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 2010. – P. 155-168

² Овчинникова Л.В. Секретные издания японского генерал-губернаторства как источник изучения колониального периода корейской и японской истории (1920-1945) //Вестник Московского ун-та. Сер. 13 Востоковедение. - 2009. - № 3. - С.59

незважаючи на такий радикалізм, колоніальна влада була орієнтована на витісненні корейської культури та мови японською, а не на знищенні їх.¹

Так, однією із таких кампаній по японізації корейського суспільства стала політика зміни імен, проведена генерал губернаторством Кореї наприкінці 1930-х років. Ще до розгортання даної кампанії, у 1911 році генерал-губернатор Кореї Терауті Масатаке видав указ, котрий забороняв корейським громадянами брати японські імена й прізвища. Це пояснювалося тим, що це могло викликати проблеми із обліком населення і побоюванням поліції що до ускладнення розшуку злочинців й фактичним контролем корейського загалу. Причиною проведення політики зміни імен також було і бажання японського керівництва ліквідувати дискримінацію місцевого корейського населення, а також змінити сутність інституту сім'ї по прикладу японського. Наприклад, тепер корейські жінки мали брати собі прізвище чоловіка після одруження, що не збігалося із корейською культурною традицією, а відповідало саме японській.²

Необхідно також відзначити й те, що збереження корейського прізвища та імені тягло за собою заборону вступу до освітнього закладу, отримання офіціальних документів, пайків, тощо.³ Тобто дана кампанія була повністю примусовою, до того ж, ніяк не вплинула на усунення дискримінації місцевого населення півострову. В таких документах як сімейні реєстри все одно вказувалося місце походження й народження людини, що вказувало на її національність.⁴ Окрім того, зміна імені не давала корейцям нового обличчя та досконале знання японської мови, тому непривілейоване положення місцеве населення мало ще до визволення Корейського півострову у 1945 році. Звичайно, практика зміни імені торкнулася і корейців, котрі мешкали на території метрополії, проте це були радше індивідуальні ініціативи, аніж

¹ Brudnoy David. Japan`s Experiment in Korea // Monumenta Nipponica, 1970. - Vol. 25, № 1/2. - P. 158

² Тихонов В.М., Кан Ман Гыль. История Кореи: У 2 т. Т. 2: Двадцатый век / Корея 1905-1945 pp. (В.М. Тихонов); Южная Корея: 1945-1992 pp. (Кан Ман Гыль). - М.: Наталис, 2011. - С. 142

³ Хан Йон У. История Кореи: новый взгляд / Хан Йон У; пер. з корейської під ред. М.Н. Пака. - М.: Східна література, 2010. - С. 496

⁴ Тихонов В.М., Кан Ман Гыль. История Кореи: У 2 т. Т. 2: Двадцатый век / Корея 1905-1945 pp. (В.М. Тихонов); Южная Корея: 1945-1992 pp. (Кан Ман Гыль). - М.: Наталис, 2011. - С.142

наслідок колоніальної політики. Проте дана кампанія останньої була піддана критиці з боку як і японських чиновників так і місцевих націоналістів. Адже для перших носіння корейцями японських імен було недопустимо, бо місцевий загаль був цього не гідний, з боку других – це було зрадою своєї ідентичності. Проте серед корейського загалу було багато тих, хто охоче змінював ім'я – загалом це було актуально для освіченого прошарку суспільства.

Звичайно, зміною імен та прізвищ колоніальна влада опікувалася не менше, аніж освітою і, перш за все, саме інтеграцією й вивченням японської мови з-поміж корейського загалу. Було очевидно, що слабе володіння (або його відсутність) державною мовою метрополії становило проблему для успішного проведення політики асиміляції.

Так, починаючи із 1930-х років в освітніх шкільних програмах методично скорочувалися кількість годин вивчення корейської мови й культури, а японська, навпроти, почала домінувати. Викладання корейської майже повністю зникло із шкільних підручників вже в 1941 році.¹ Окрім того, історія, фактичною викладалася лише на п'ятому та шостому роках навчання в контексті «державної історії», тобто саме японської. Мовою викладання була державна – мова метрополії.²

Проте незважаючи на усі проведені заходи що до примусового насадження японської мови, зрухи у цьому були мізерні. Велика кількість пересічних корейських громадян продовжувало вважати, що «краще мовчати, аніж говорити японською».³ Проте знання і використання мови метрополії відкривало багато соціальних і кар'єрних можливостей, особливо в умовах тогочасних міст. В кінці 1930-х років багато корейських чоловіків активно використовували японську мову для можливості отримання кращого робочого місця, у той час як жінки, котрі за патріархальними традиціями не мали такого права, залишалися вдома і виховували дітей саме у середовищі корейської мови

¹ Oh Seong-Cheol, Kim Ki-Seok. Japanese Colonial Education as a Contested Terrain: What Did Koreans Do in the Expansion of Elementary Schooling? // Asia Pacific Education Review. 2000. – Vol. 1, № 1. –P. 79.

² Grajdanzev Andrew. Modern Korea / Andrew J. Grajdanzev. - New York: Institute of Pacific Relations, 1944.- P. 269

³ Шабшина Ф. И. В колониальной Корее (1940-1945). Записки и размышления очевидца. - М., 1992. – С.56

й культури.¹ Проте вже після початку Другої світової війни почався більш активний наступ на корейську мову з боку колоніальної влади: в офіційних установах, школах, та на вулицях корейці мали користуватися «державною» мовою, на порушників накладалися штрафи. Хоча і за цих умов корейці місцеве населення не покращило свою японську.

Реформаційні заходи 1920 року колоніального керівництва, запроваджені після Першоберезневого руху за незалежність, включали у себе також деякі відчутні зміни у освітній політиці півострова, до яких входив і другий Указ про освіту, оприлюднений у лютому 1922 року. Серед значущих змін влада генерал-губернаторства – збільшення кількості шкіл з 556 до 870 і збільшення кількості років навчання у початкової школи, які були б потрібні корейським учням для закінчення навчання (з 4 до 6, відповідно).² Окрім того, освітні реформи передбачали корегування навчального плану, яке мало під собою додавання уроків природничих наук і підвищення статусу занять англійської мови з факультативних до обов'язкових.³ Ще одна важлива реформа відбилася у другому Указу про освіту. Документ із викладом розпорядження містив поправку до статті, яка уточнювала, що навчальні заклади будуть відкриті для тих учнів, які «вміють спілкуватися державною (японською) мовою».⁴

Такий активний наступ на корейський соціум та національну ідентичність не могли не викликати негативної реакції корейського загалу, яка виражалася у різних формах протесту: страйків, мітингів, вуличних заворушень із поліцією або суспільних демонстраціях. Навіть спорт слугував для корейського населення потужним засобом для спрямування своїх націоналістичні настроїв перетворилися на антияпонський рух, де спортивні стадіони та поля символізували «поле битви корейців у народній антиколоніальній боротьбі».⁵ У культурній діяльності, до прикладу, в літературних творах, корейські

¹ Grajdanzev Andrew. *Modern Korea* / Andrew J. Grajdanzev. - New York: Institute of Pacific Relations, 1944.- P. 270

² Mark E. Caprio. Janus-Faced Colonial Policy: Making Sense of the Contradictions in Japanese Administrative Rhetoric and Practice in Korea// *Sungkyun Journal of East Asian Studies*. Vol.17. 2, Oct. 2017 – P.135

³ Mark E. Caprio. Janus-Faced Colonial Policy: Making Sense of the Contradictions in Japanese Administrative Rhetoric and Practice in Korea...P.135

⁴ Там само P. 135

⁵ Seok Lee. *Colonial Korea and the Olympic Games, 1910–1945*// Publicly Accessible Penn Dissertations.2016 – P.5

письменники виражали протест тим, що писали про метафоричні образи розтавання та бажання повернутися, тобто позбутися колоніального режиму й повернутися до часів без японського панування в країні.¹

Так, після масштабних Першоберезневих виступів 1919 року колоніальний уряд усвідомив, що насильницька соціальна політика була неефективною, та становила загрозу для стабільності контролю японського керівництва над місцевим населенням. Було прийнято рішення перейти від насильницького військового контролю до більш м'яких цивілізованих методів контролю. Так, велика частина військової міліції була перетворена на цивільних поліцейських.² Також саме у цей період Японія почала поступово сприймати Корею як повноцінну підпорядковану частину метрополії і допускала часткову політичну участь місцевого населення до управління Корейським півостровом, що розширювало соціальні можливості для деяких корейських громадян.

Крім того, активний розвиток технологій і транспорту ускладнював контроль за громадським життям корейців з боку колоніального керівництва, даючи першим певну свободу у рамках колоніального режиму.

У 1920-х роках японський імперський уряд почав дозволяти місцевому населенню півострова обмежені свободи: до прикладу: корейцям тепер дозволялося засновувати видавництва та друкувати газети, будувати власні підприємства та школи.

Організовані корейцями товариства переважно були культурно-освітніми та займалися такими галузями, як виховання молоді та дітей, розвитком науки, досліджень, пропагандою здорового способу життя серед населення: як-то відмова від вживання алкоголю чи паління.³ Хоча корейці мали дозвіл на обмежену кількість політичних й робітничих асоціацій, діяльність останніх

¹ Боровикова Д.А., Кривошеева Е.И. Образ Кореи в поэтических произведениях периода японской оккупации 1910-1945 гг. // Гуманитарный научный вестник. 2018. - № 6. - С. 24

² Eun Kyoung Shin. The Morphology of Resistance: Korean resistance networks 1895-1945 . Journal of Social Science Published by Institute of Social Science, Gangwon University. 61 (2). September 2022. – P. 46

³ Eun Kyoung Shin. The Morphology of Resistance: Korean resistance networks 1895-1945 ... P. 45

була суворо обмежена – загалом, вони мали право лише на неполітичні проекти.

Учасники руху опору, зважаючи на пом'якшення дій колоніального уряду та такого більш лояльного до корейського населення політичного переходу мали на меті змінити свої стратегії боротьби на більш ефективні. Незважаючи на загальнонаціональну мобілізацію населення антиколоніальна боротьба не принесла бажаних результатів. Така парадоксальна ситуація в країні призвела до швидкої диверсифікації різних груп опору. Центр політичних дебатів серед прихильників антиколоніальної боротьби змістився до того, як протистояти модернізації без політичної емансипації, у той час, як різні гілки руху опору пропонували три відповіді на це питання.

По-перше, деякі учасники Першоберезневих демонстрацій зрозуміли, що бажання здобуття незалежності для Кореї було тісно пов'язане зі складністю міжнародної політики, нестачею міжнародної підтримки, «яскравих» діячів-ретрансляторів волевиявлення корейського народу на політичній арені. Створення тимчасового уряду Кореї відобразило цю стурбованість такими дипломатичними потребами.

По-друге, інші учасники руху були сильно розчаровані результатами мирних методів опору, розуміючи, що руху необхідно бути більш агресивним, воєнізованим та озброєним, аби мати хоч якийсь суттєвий вплив на окупаційну владу та підвищити ефективність своїх методів, навіть якщо вони були більш небезпечні та могли спровокувати у Кореї масштабну антиколоніальну війну із переважаючими силами метрополії.

Їхні зусилля на цьому фронті призвели до створення корейської армії за межами Корейського півострова, з метою уникнення контролю на неї з боку японських колонізаторів.

По-третє, учасники руху опору відзначили нагальну потребу в освіті широких верств корейського населення півострову. Опозиціонери колоніальному керівництву створювали численні культурні й освітні організації, групи, гуртки, які були орієнтовані на корейський культурний

простір та, в дечому, допомагали протистояти широкому впливу японської влади на місцевий загал.

Так, незважаючи на поразку Першоберезневих демонстрацій, боротьба корейського народу у цей період колоніального панування продовжилася, маючи тепер інші каталізатори та специфіку.

Як і Рух 1 березня, Рух 10 червня виник як антиколоніальний рух, який спалахнув на похоронах наступника імператора Гочжона – Санчжона. Японські чиновники не тільки дали дозвіл на проведення похорон Санчжона в національному корейському стилі, але й супроводжували усю процесію, з метою продемонструвати повагу до корейської культури, підкреслюючи зміну характеру японської політики на більш лояльну до корейського народу, її правителів й традицій.¹

Корейська газета «Donga ilbo» писала, що близько 425 000 тисяч людей взяли участь у цій похоронній процесії. Головною відмінністю даної події була відсутність будь-якої великої політичної активності і, фактично, відсутність суттєвих репресивних заходів з боку влади.²

10 червня процесія на честь Сунчжона вирушила з палацу Чхандеоккун о 8 ранку. Через півгодини перед храмом Дансонса пролунав свисток, це було знаком до початку руху. Приблизно від 30 до 40 учнів середніх і старших класів почали роздавати людям агітаційні листівки, у яких закликалися до опору японській окупації. На демонстрації також був присутній «тегеукгі», тобто національний стяг Кореї, заборонений колоніальним законодавством. Шокована виступом студентів, японська кінна поліція намагалася стримати протестувальників і, в результаті, побила останніх. Коли процесія підійшла до мосту Чонгечхон, близько 50 студентів коледжу Йонхуей також почали протестували, іншими точками антияпонських демонстрацій також стали

¹ Cherry Hitkari. Guilt and Resistance: Han and the June 10th Movement in Colonial Korea.// Histories of Crime, Guilt and Innocence. //June 10, 2022. <https://historicallyspeakingssc.wordpress.com/2022/06/10/guilt-and-resistance-han-and-the-june-10th-movement-in-colonial-korea/> (дата звернення 10.10.2022)

² Cherry Hitkari. Guilt and Resistance: Han and the June 10th Movement in Colonial Korea.

місцева школа, жіноча лікарня та кар'єр. Діяльність у рамках руху може бути розділена на політичну та неполітичну.¹

У цих політичних заходах і демонстрації також брали участь студенти та комуністи, які вигукували гасла «Мансе Чосон» («Слава Кореї!») і розмахували національними стягами. Зростаючий попит на соціалізм в тодішній Кореї знайшов відображення в спільному маніфесті зокрема.

У даному маніфесті було висунуто кілька вимог: націоналістам необхідно об'єднатися; корейцям треба відмовитися від сплати податків колоніальному уряду; населення має відмовитися від використання японського письма. Протестувальники закликали до загального страйку корейських робітників, які були найняті на японські виробництва і фабрики; також просувалася відмова від сплачування оренди японським орендодавцям; бойкот японських продавців і вчителів; заклик до повного знищення колоніальної армії та військової поліції; вимога здобуття свободи преси та публікацій, а також звільнення політичних в'язнів й революціонерів; навчання корейською мовою в школах й університетах, а також знищення компанії «Dongyang Cheoksik Co. Ltd.», засновану в 1908 році для експропріації всіх корейських земельних ресурсів півострова.² Однак японська колоніальна держава була проінформована про можливості революційних заворушень за кілька днів до похорону, і демонстрації було швидко й ефективно приборкано.³

Окрім демонстрацій, відбулося також кілька неполітичних заходів. Сотні тисяч людей приєдналися до процесії, вони були одягнені в традиційний корейський траурний білий одяг, вигукуючи «Айгу!» (вигук в значення розпачу) і голосили за покійним імператором. Такі газети, як «Donga ilbo», описали смерть імператора Сунджона як «кінець 5000-річної історії Кореї».⁴

¹ Там само.

² Cherry Hitkari. Guilt and Resistance: Han and the June 10th Movement in Colonial Korea.// Histories of Crime, Guilt and Innocence. //June 10, 2022. <https://historicallyspeakingssc.wordpress.com/2022/06/10/guilt-and-resistance-han-and-the-june-10th-movement-in-colonial-korea/> (дата звернення 10.10.2022)

³ Caprio, Mark E. "The 1920 Colonial Reforms and the June 10 (1926) Movement: A Korean Search for Ethnic Space" in Colonial Rule and Social Change in Korea, 1910–1945. Ed. Hong Yung Lee et al. The Center for Korea Studies, University of Washington, 2013.- .168

⁴ Cherry Hitkari. Guilt and Resistance: Han and the June 10th Movement in Colonial Korea.// Histories of Crime, Guilt and Innocence. //June 10, 2022. <https://historicallyspeakingssc.wordpress.com/2022/06/10/guilt-and-resistance-han-and-the-june-10th-movement-in-colonial-korea/> (дата звернення 10.10.2022)

Дивлячись на таку реакцію кироких мас корейського загалу на смерть імператора можна припустити, що Сунджон був дуже популярним правителем, проте насправді ж його вважали «зрадником», оскільки він не лише замінив свою традиційну зачіску із вузлом та «ханбок» (національний корейський одяг) на японську коротку стрижку та військову форму метрополії¹, але й більше вірив у перевагу японців і ті привілеї, які корейці могли отримати від співпраці із представниками колоніального панування. Коли його здоров'я погіршилося, Санджон ще більше піддався впливу японців, та, фактично, став маріонеткою в руках останніх, ігноруючи потреби і бажання власного народу.² Смерть прояпонського, проте, все ж таки, суто корейського імператора, стала початком остаточного захоплення півострова та останнім відголосом політичної корейської ідентичності.

На 10 червня 1926 року, в день похорону імператора Сунчжона, була також запланована демонстрація присвячена вимозі незалежності для Корейського півострову, по аналогії до Першоберезневого руху. Проте планований захід було призупинено японською поліцією, котра передбачила такі дії демонстрантів. Студенти, що змогли уникнути арешту японською поліцією, продовжували виконувати підготовлені плани и координувати Рух за незалежність 10 червня.

У Кванджу (провінція Південна Чолла, південно-західна частина країни) був також організований масштабний студентський рух за незалежність, в якому студенти намагалися чинити агресивний активний опір японським солдатам.

Корейський загал постійно піддавався відкритій або прихованій дискримінації, напруга у суспільстві була постійно присутньою, і жодна подія могла стати каталізатором громадських страйків або протестів, особливо це

¹ Min-Jung Lee. Min-Ja Kim. Dress and Ideology during the late 19th and early 20th centuries Korea, 1876-1945// International Journal of Costume and Fashion Vol. 11 No. 1, Jun 2011, - P.27

² Caprio, Mark E. "The 1920 Colonial Reforms and the June 10 (1926) Movement: A Korean Search for Ethnic Space" in Colonial Rule and Social Change in Korea, 1910–1945. Ed. Hong Yung Lee et al. The Center for Korea Studies, University of Washington, 2013.- P. 168.

стосувалося корейської молоді, яка ще не звикла до японського панування та спояла у постійній конфронтації з останнім.

Так, вранці 3 листопада 1929 року, прямуючи до школи на поїзді корейський студент побачив, як японський учень турбує своїми невихованими діями корейську студентку, і зробив спробу зупинити непристойну поведінку японця. Розгніваний цим, японський студент вдарив корейця. Бійка, яка зав'язалася між двома студентами викликала сильні антияпонські настрої серед корейської молоді, котра також була вагоні і вирішила вступитися за співвітчизника. Ця бійка переросла у масовий супротив і боротьбу між японськими та корейськими учнями. Коли новина про інцидент у потязі поширилася містом, корейські студенти Кванджу виразили свою відмову відвідувати навчальні заклади та організували антияпонську демонстрацію. Учні атакували державні установи та урядові будівлі, де перебували японці, а також влаштували газетну компанію, що писала різноманітні викриваючі антиколоніальні статті.¹

Незабаром цей студентський рух за незалежність у Кванджу перекинувся на решту корейських міст, і тривав до наступного року. На жаль, студенти зазнали багатьох втрат, травм на переслідувань, оскільки японська поліція продовжувала придушувати учнівські націоналістичні рухи.

Необхідно також зазначити, що, як і Першоберезневий рух, декларацію для якого корейські студенти писали закордоном (Токіо), рух 10 червня (або рух «Мансе»), також виходив за межі Корейського півострова. Так, один із учасників руху Досан Ан Чан Хо 16 липня 1929 року під час «Промови Руху Мансе 10 червня» наголошував: «Цей рух потребує об'єднаної інституції, котра буде об'єднуючим центром для багатьох людей. Ми повинні покласти край внутрішнім чварам та почати підготовку до боротьби з нашим спільним ворогом – японцями».²

¹ Cherry Hitkari. Guilt and Resistance: Han and the June 10th Movement in Colonial Korea.// Histories of Crime, Guilt and Innocence. //June 10, 2022. <https://historicallyspeakingssc.wordpress.com/2022/06/10/guilt-and-resistance-han-and-the-june-10th-movement-in-colonial-korea/> (дата звернення 10.10.2022)

² Yoo, Wonmo. "The June 10th Independence Movement is a movement for national independence that transcends political ideology." Donga ilbo, 10 Jun, 2019. Режим доступу: Web. https://www-donga-com.cdn.ampproject.org/v/s/www.donga.com/news/amp/all/20190610/95910591/1?amp_js_v=a6&_gsa=1&usqp=

Відтоді активісти руху незалежності, що діяли на території Китаю, відновили роботу опозиційної організації під назвою «Єдність у русі за незалежність», яка колись був розділеною і закинутою, намагаючись підбурити великий національний партійний рух у різних частинах Кореї. Корейські науковці коментували: «Японський імперіалізм задіяв велику кількість заходів, щоб зменшити й приховати рух Мансе 10 червня, применшуючи вагу демонстрацій, називаючи цей вчинок студентів «дитячим»».¹

Не зважаючи на це постійні придушення, переслідування та заборони з боку колоніального японського уряду, студенти продовжували боротися із системою тодішньої колоніальної освіти, котра базувалася на проведенні масштабної дискримінаційної політики, забороні використання національної мови, викорінення або корекції національної ідентичності, тощо. Корейські студенти та учні протестували, відмовлялися відвідувати заняття у навчальних закладах, відвідувати школи та здавали чисті листи на екзаменаційних і контрольних роботах.²

З перших років колоніального панування на території Корейського півострову японські колонізатори розглядали цю частину своєї імперії як до основну військову базу, яку можна було б використати як плацдарм для розширення своїх колоніальних володінь далі на китайський континент, так як Корея мала кордон з Китаєм. Японські генерал-губернатори Корейського півострову, наприклад, Тераучі Масатаке проголосив центральне значення Кореї у процесі подальшої розбудови імперії. Також Тераучі разом з іншими колоніальними посадовцями сформували схему просування місцевого населення як найважливішого людського ресурсу («джінтекі шіген») для таких

mq331AQKKAQArABIIACAaw%3D%3D#aoh=16421408188829&csi=1&referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com&_tf=From%20%251%24s&_share=https%3A%2F%2Fwww.donga.com%2Fnews%2FCulture%2Farticle%2Fall%2F20190610%2F95910591%2F1 (дата звернення: 12.01.2023)

¹ Yoo, Wonmo. "The June 10th Independence Movement is a movement for national independence that transcends political ideology." Donga ilbo, 10 Jun, 2019. Режим доступу: Web. https://www-donga-com.cdn.ampproject.org/v/s/www.donga.com/news/amp/all/20190610/95910591/1?amp_js_v=a6&_gsa=1&usqp=mq331AQKKAQArABIIACAaw%3D%3D#aoh=16421408188829&csi=1&referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com&_tf=From%20%251%24s&_share=https%3A%2F%2Fwww.donga.com%2Fnews%2FCulture%2Farticle%2Fall%2F20190610%2F95910591%2F1 (дата звернення: 12.01.2023)

² Anti-Japanese Spirit of Korean Students. National institute of Korean history// Режим доступа: http://contents.history.go.kr/front/kh/view.do?category=english&levelId=kh_001_0080_0020_0020 (дата звернення 10.04.2023)

імперських експансій.¹ Так, відтепер трансформації, розмір та склад корейського населення протягом усього колоніального періоду постійно контролювався та ретельно досліджувався японським керівництвом.

Записи японського генерального уряду Кореї дозволяють припустити, що завдання колоніального керівництва у цій галузі соціальної політики на території Корейського півострова, тобто управління народонаселенням, на початкових етапах колоніальне імперського правління здійснювалося в рамках місії «цивілізації» Кореї.

Однією із основних фігур цього процесу є колоніальний державний службовець Дженшо Ейсуке, який був уповноважений у 1923 році слідчим бюро Генерал-губернаторства Кореї для проведення досліджень щодо донаселення Корейського півострова. У 1935 році було опубліковане його дослідження «Проблема населення в Кореї» (*Chōsen no jinkō mondai*) у «Chosen» -офіційному щомісячному журналі Генерал-губернаторства Кореї.²

Дженшо виявив деяку кореляцію між вражаючим зростанням місцевого населення та «надзвичайним успіхом японського колоніального управління на Корейському півострові». Під керівництвом колоніальної Японії відбулося значне зростання населення Корейського півострова: від 13 313 017 осіб на початку імперського правління країною в 1910 році до 20 791 321 осіб вже станом на 1933 рік.³

Таке помітне зростання, на думку колоніальної влади, є ознакою «доброякісного» управління та безпрецедентної користі й енергійних позитивних заходів, які колоніальна адміністрація імперської Японії вживала щодо нових підданих та є безсумнівним знаком розвитку та «модернізації» Кореї під владою Японії.

У 1931 році Японська імперія вторглася в Маньчжурію і вже у 1932 році створила Маньчжоу-Го (тобто Маньчжурську маріонеткову державу) і

¹Park Jin-kyung. Bodies for Empire: Biopolitics, Reproduction, and Sexual Knowledge in Late Colonial Korea// Korean J Med Hist 23. 2014 – P.211

² Park Jin-kyung. Bodies for Empire: Biopolitics, Reproduction, and Sexual Knowledge in Late Colonial Korea// Korean J Med Hist 23. 2014 – P.211

³Park Jin-kyung. Bodies for Empire: Biopolitics, Reproduction, and Sexual Knowledge in Late Colonial Korea...P.211

соціальна політика японської влади що до управління корейським населенням – його чисельністю, складом, контролем збільшення чи зменшення набуло більш важливої ролі у політиці імперських колоністів загалом.

Маньчжурія мала стати землею «забезпечення рятувальної лінії» (seimeisen) для подальшого проникнення японців на китайський континент. Так, масштабні розширення колоніальних володінь були б неможливі без використання у пов'язаних із цим процесах таких «придатних людських ресурсів», як корейські піддані.

Тож, такі колоніальні управлінці як генерал-губернатор Мінамі Джіро виказували бажання брати участь у такому імперському проєкті мобілізації людських ресурсів, схвалюючи, у той же час, уявлення про корейське населення як про працездатний «людський ресурс» для подальшого обробітку Маньчжурії та Північного Китаю і будівництва так званої японської «Сфери спільного процвітання Великої Азії».¹

Прояпонські вчені підтримували таких лідерів та їхню імперську ідеологію, класифікуючи корейський загал як зразкове населення, яка можна буде використовувати для цілей колонізаторів. Зокрема, такі дослідники, до прикладу, Морітані Кацумі – професор Імперського університету Кейджо (Сеул), котрий наводив значення трьох видів людських ресурсів: солдатів, промислових солдатів та емігрантів (або поселенців), використовуючи спеціальний термін для позначення великої кількості корейського населення, яке емігрувало до Маньчжурії для розвитку місцевого сільськогосподарського сектору.² У процесах трудової мобілізації корейського населення також була активно задіяна і система освіти, яка розглядалася як важливий соціально-політичний інструмент утвердження такої політики. Для Кореї виголошувалися заходи спрямовані на збільшення кількості школярів та студентів у закладах

¹ Park Jin-kyung. Bodies for Empire: Biopolitics, Reproduction, and Sexual Knowledge in Late Colonial Korea// Korean J Med Hist 23. 2014 – P. 212

² Park Jin-kyung. Bodies for Empire: Biopolitics, Reproduction, and Sexual Knowledge in Late Colonial Korea... P.211

професійно-технічного профілю, задля отримання більшого числа корисних для імперії освічених працівників.¹

Так, корейське населення здобуло собі «репутацію» здібних та найбільш підходящих під таку мобілізацію людей через те, що вони сприймалися японським керівництвом як «освічені та виховані люди, вирощені в ідеалах Японської імперії, тими, хто підходить під імперський стандарт людських ресурсів». Цього було досягнуто у період проведення активної політики «Найсен-іттай» (тобто тої, що проводилася під егідою гасла «Корея і Японія як одне ціле»), яка була прийнята керівництвом генерал-губернаторства наприкінці 1930-х років. Вона була націлена на повну і остаточну асиміляцію місцевого населення Корейського півострову як вірнопідданих Японської імперії

У цих процесах корейських жінок вперше було пораховано як окремих представниць національного населення півострову, спочатку через адміністрування закону про державну реєстрацію актів цивільного стану, потім – через національний перепис населення, який проводився кожні 5 років, починаючи із 1925 року. Хоча окрім жінок під перепис не мали змоги також потрапити велика частка інших представників населення: люди без постійного місця проживання, мешканці віддалених поселень та позашлюбні діти.²

Як зауважив дослідник У. Калпагам стосовно Індії під Британським колоніальним впливом, перепис населення уможливив емпіричний погляд на колоніальне суспільство шляхом відтворення колонії та людей, як «перерахованих спільнот» та популяції.³ У той час в колоніальній Кореї навесні 1909 року адміністрація генерал-губернаторства заснувала новий «закон про реєстрацію актів цивільного стану» і підрахувати кожну людину на півострові до закону про реєстрацію домогосподарств династії Чосон (1392–1910 pp.), який виключав жінок із загального числа корейського населення.

¹ Hak K. Pyo. A Dynamic Long-term Profile of Educational Attainment in Korea (1910-2010)// Seoul National University. December 16, 2011. – P. 9

² Michael Kim. Sub-nationality in the Japanese empire . A social history of the koseki in colonial Korea 1910-1945// The State and Social Control. (Routledge 2014) - P. 120

³ Kalpagam, U., «The Colonial State and Statistical Knowledge»// History of the Human Sciences, 13, no. 2. 2000 – P.51

Нові записи закону про реєстрацію також конкретизували у собі багато документів, пов'язаних із окремою особою: дата її входу до родини або виходу із неї (народження, шлюб, усиновлення, смерть, розлучення, виокремлення власного господарства).¹

Такий масштабний збір і документування інформації про життя корейських жінок відбувалося вперше за історію Кореї. Це також допомагало розрахувати кількість жінок, їх шлюбні відносини, репродуктивну інформацію. Даний закон про реєстрацію актів цивільного стану та національний перепис населення дозволили поглибити й сформувати розуміння жіночого населення на півострові для колоніальної держави, чиновників, найнятих державою лікарів, які спостерігали, опитували й контролювали сексуальне здоров'я, шлюбні практики та такі специфічні події, як зміну корейських прізвищ на японські, заборону використання корейської мови в державній освіті та поклоніння жінкам як «біологічним відтворювачам національного народу».²

У той час як аборти стали незаконними в 1912 році на основі кримінального кодексу Мейдзі, корейські рухи проти збільшення народжуваності також піддавалися жорсткій цензурі керівництва генерал-губернаторства. Публічне поширення знань про контрацепцію стало незаконним у 1930-х роках³. Під час війни проти Китаю у 1937 році Японська імперія підкреслювала материнську функцію тіл підданих жінок для держави.

За цих обставин, тіла корейських жінок почали концептуалізувати та формувати поняття про них як про основу імперії та держави загалом. Таку агенду почали активно популяризувати під офіційними гаслами державних кампаній із охорони здоров'я, а також численних симпозіумів про підвищення народжуваності – «Жінки як основа держави» (*fujin koso kokka no motoi*).⁴

¹ Park Jin-kyung. Bodies for Empire: Biopolitics, Reproduction, and Sexual Knowledge in Late Colonial Korea// Korean J Med Hist 23. 2014 – P. 212

² Robertson, Jennifer, «Japan's First Cyborg? Miss Nippon, Eugenics, and Wartime Technologies of Beauty, Body, and Blood»// Body & Society. 7, no. 1. 2001 – P. 9

³ Kim, Sonja,. «Limiting Birth: Birth Control in Colonial Korea (1910–1945)»// East Asian Science. Technology and Society: an International Journal no. 2. 2008. – P. 350

⁴ Park Jin-kyung. Bodies for Empire: Biopolitics, Reproduction, and Sexual Knowledge in Late Colonial Korea// Korean J Med Hist 23. 2014 – P. 213

Серія оздоровчих акцій здійснювалася під прямою спонсорською допомогою керівництва Генерал-губернаторства Кореї, спрямованою на виховання корейської молоді, донесення жінкам необхідної інформації про материнське здоров'я та дитячу смертність.

Один із таких прикладів – щорічні оздоровчі акції «Тиждень догляду за немовлятами та дітьми» (*jenkoku nūyōji aigo shūkan*), яка організовувалась Асоціацією соціальної роботи в Кореї під егідою міністерства внутрішніх справ

Генерал-губернаторства Кореї, пізніше – Бюро охорони здоров'я та соціального забезпечення. У таких кампаніях із охорони здоров'я, котрі дуже часто фінансувалися державою, лікарі, які працюють на тому ж державному фінансуванні, представники медичних факультетів імперських університетів (наприклад, лікарня Імперського університету Кейджо) державні лікарі, особливо акушери-гінекологи і педіатри запрошувалися в якості лекторів.

Всі ці дії були направлені на заохочування корейських жінок до народження нових вірнопідданих метрополії, поповнення ресурсів для армії та роботи. Окрім того, така соціальна політика цілком вписувалася у патріархальну структуру суспільства не тільки японського, а й місцевого – корейського.

На тлі загального підвищення проценту освіченості населення, у жінок також з'явилася можливість відвідувати начальні заклади. До переліку дисциплін, яким навчали учениць входили державна мова (японська), корейська мова, арифметика, мораль, історія, природознавство, домогосподарство та інші.

Проте заохочування жіночої половини місцевого населення до отримання освіти призвело до стрімкого зросту грамотності саме посеред вищих станів корейського суспільства, до того ж, освітня політика для жінок мала певні, доволі скуті рамки надання академічних знань: достатніми знаннями для дівчат вважалися база основних дисциплін та розвиток навичок роботи у домашніх господарствах. Також процес розповсюдження освіти та інтеграція певних культурних і соціальних засад Західного світу у тодішнє корейське суспільство підвергали критиці традиційний образ жінки.

Так, як результат, на території Корейського півострову набув популярності такий термін, як «нові жінки», котрий описував жінок економічно незалежних, та тих, хто відмовлявся від традиційної ролі у родині, шлюбі та суспільстві.¹ Даний термін поширився Кореєю та набув визнання у березні 1920 року, випускниці жіночої школи Іхва на чолі із Кім Вон Джу видали друком спеціалізований журнал, котрий містив просвітницькі матеріали для жінок та виголошував рівність обох статей у суспільстві. [Suh, 2013, с. 20]. Сам термін виник на Заході у XIX столітті та потрапив до Кореї через Японську імперію.

«Новими жінками» також називали тих кореянок, хто відносився до числа громадських активісток, працівниць та селянок, які брали участь у національних жіночих рухах, а також тих, хто зміг отримати освіту, виходячи за рамки старої традиційної патріархальної системи.

На початок 1930-х років проблема «Нових жінок» перестала переважати в газетах та журналів. Оскільки загальна соціальна атмосфера цього колоніального періоду пропагувала жіночій частині корейського населення традиційний образ «мудрої матері та доброї дружини», більшість жінок, які належали до нижчих верств суспільства або жили далеко від столиці, не мали доступу до просвітницьких журналів та не сприймали ідеї про гендерну рівність.²

На відміну від становища багатой і освіченої аристократії, стан бідних верств населення Корейського півострову лише погіршувався, що було наслідком експлуатаційної колоніальної політики японського керівництва: на період початку політики протекторату рівень життя місцевого населення зріс, а до 1930-х років заробітна плата робітників, фактично, не підвищувалася. Показник заробітної плати у 1920 році знизився на 15% у 1925 році, приблизно на 25% у 1935 році й на 32% у 1940 році. Таке катастрофічне падіння заробітної плати у цей період було обумовлено японською практикою управління трудовими ресурсами, яка передбачала використання жіночої та підліткової

¹ Theodore Jun Yoo. The Politics of Gender in Colonial Korea: Education, Labor, and Health, 1910–1945// Asia Pacific Modern. University of California Press, 2008 – P. 60

² Федюнина М.А. О положении корейских женщин в период японского колониального управления (1905 – 1945 гг.) // Интерактивная наука. – 2022. – № 7 (72). – С. 22

праці. У 1922 року жінки становили 20,5 відсотка робочої сили в країні, але у 1929 року цей показник зріс до 33,3 відсотків.¹

Так, корейські жінки у 1920–1930-х роках все частіше стали влаштовуватися працювати, не займаючись виключно домашнім господарством. Однак залучення жіночої праці на виробництвах не можливо назвати однозначно позитивною стороною японської політики, тому що зростання застосування жінок на таких роботах почалося після Першої світової війни. Головною ж причиною до того була необхідність забезпечення сім'ї усім необхідним за умов скорочення зарплат чоловіків.

Проте, окрім своєї сім'ї, корейські жінки мали заохочувати власні родини робити фінансовий внесок до імперських війн, дотримуватися всіх нових національних ритуалів, котрі вшановував японського імператора. Саме на корейське жіноцтво була покладена функція перетворити своє домашнє оточення на лояльних до режиму імперських підданців.

Місцем, де такі метаморфози мали відбутися було повсякденним життям корейських родин, яка припинила виконувати функцію виховання дітей, натомість трансформувалася в одиницю «захисту Японської імперії». Концепція («сім'ї національної оборони») була покликана надати нового значення повсякденній роботі по дому для місцевого населення.² Керівництвом генерал-губернаторства також проголошувалося, що: «Корейська домогосподарка має стати центр родинного життя, вона повинна зробити всередині своєї сім'ї новий порядок».³ Так, соціальна політика колонізаторів популяризувала заклики про те, корейське жіноцтво мало внести свій внесок у війну та робити для цього конкретні речі, як то: народжувати нових солдатів, працювати на потреби фронту, виховувати та налаштовувати свою родину у імперських цінностях.

Ще одним закономірним явищем цього періоду колоніального японського панування в Кореї стало формування жіночого руху. На хвилі патріотичного

¹ Kwon S., Leggett C. «Origins of the Korean Labour Movement»// Policy and Society, Vol. 10, Issue 1, 1995 – P. 12

² Michael Kim. Mothers of the Empire: Military Conscription and Mobilisation in Late Colonial Korea// Gender and Empire in Colonial Dictatorships.2011. – P.205

³ Michael Kim. Mothers of the Empire: Military Conscription and Mobilisation in Late Colonial Korea...P.206

підйому після подій Першоберезневих протестів 1919 р. виникає «Товариство жінок-патріоток» у Пхеньяні. Ідеї соціалізму, що стрімко ширилися тодішнім корейським суспільством також значною мірою вплинули і на формування соціалістичного об'єднання серед жінок. Також необхідно виділити громадську організацію релігійного характеру, котра була створена на хвилі жіночого руху: 1922 році у Кореї відкривається філія Християнської асоціації молодих дівчат (YWCA)¹.

В той час, як політичні спілки бачили у звільненні корейських жінок від патріархальних підвалин другорядне завдання, у відповідність до класової теорії, то жінки-активістки насамперед дотримувалися помірно націоналістичних ідей та першочергово переймалися вирішенням жіночих проблем, наприклад ліквідацією жіночої проституції та заборонаю ранніх шлюбів.

У 1927 році було зроблено спробу об'єднати якомога більше жіночих спілок та об'єднань проти японського колоніалізму у межах організації Кинухве.² Так, основним напрямком діяльності даної організації стали активна пропаганда й просвітництво широкого загалу що до жіночих проблем. Їхні вимоги вже не обмежувалися тільки проблемами проституції та насильницькими ранніми шлюбами. У своєму маніфесті активістки організації вимагали заборонити продаж жінок, ліквідувати дискримінацію в галузі оплати праці, впровадження оплачуваної відпустки у зв'язку з вагітністю та заборону небезпечної нічної праці для жінок. Однак у 1930-х роках діяльність організації була призупинена колоніальним керівництвом без оголошення про розпуск³.

У даний період японського панування урядові чиновники та колоніальне керівництво, зокрема, захищали так звану «раціональність» і чинили тиск на такі звичні релігії для корейського загалу, як буддизм або шаманізм. Офіційною причиною було те, що вони, на думку влади, є системами вірувань, котрі

¹ Федюнина М.А. О положении корейских женщин в период японского колониального управления (1905 – 1945 гг.) // Интерактивная наука. – 2022. – № 7 (72). – С. 23

² Федюнина М.А. О положении корейских женщин в период японского колониального управления (1905 – 1945 гг.) // Интерактивная наука. – 2022. – № 7 (72). – С. 23

³ Ким Н. Н. «Эволюция женского общественного движения в Республике Корея»// КНДР и РК – 70 лет. Коллективная монография. Москва. - 2018. – С.265

сприяють шкідливим забобонам і, таким чином, підштовхують корейський загаль до нецивілізованого життя, а останнє було марнотратним і повним безладу.¹ Японське керівництво розуміло важливість проведення заходів соціальної політики у сфері релігії, та вплив на тодішнє корейське суспільство останньої.

У даний період японської окупації корейського пів острова у релігійному житті Кореї прослідковується чітка конфронтація двох основних святилищ – Храмів Чосен та Кейджо.

Тож, аби протистояти неоднозначним спробам Храму Кейджо відповідати сподіванням колоніального японського уряду та намагаючись заспокоїти націоналістичні корейські рухи для демонстрацій з метою здобуття незалежності у 1919 року, будівництво храму Чосен розпочалося вже в 1920 році. Після його завершення в 1925 році, храму Чосен було надано статус імперського храму (J. Chosen Jingu) витіснивши за релігійною важливістю святилища Кейджо та отримавши підтримку від керівництва держави й щедрі регулярні пожертви.²

Керівники храму Кейджо побоювалися, що новий храм може призвести до переходу їх парафіян до храму Чосен, втрати престижу святилища у корейській столиці – Сеулі та скорочення фінансування. Також їх скепсис полягав також у тому, що святилище Кейджо може бути просто «поглинуте» новоствореним Чосеном.³

Незважаючи на це, обидві святині зберегли свою автономію одна від одної та співпрацювали у питаннях порядку координації фестивальної діяльності. Проте, не дивлячись на таку співпрацю, керівництво Кейджо постійно піддавали критиці храм Чосен з різних релігійних причин, намагаючись вибороти головенство у корейському релігійному секторі та у популярності поміж місцевих вірян.

¹ Albert L. Park. Building a Heaven on Earth: Religion, Activism, and Protest in Japanese Occupied Korea// University of Hawai'i Press. 2015 – P.6

² Nakajima Michio. Shinto Deities that Crossed the Sea: Japan's «Overseas Shrines,» 1868 to 1945// Japanese Journal of Religious Studies Vol. 37, No. 1, Religion and the Japanese Empire. 2010. - P. 112

³ Henry, Todd A. Assimilating Seoul: Japanese Rule and the Politics of Public Space in Colonial Korea, 1910- 1945. Berkeley: University of California Press, 2014. – P. 82.

Після завершення будівництва храму Чосен у 1925 році, колоніальні чиновники відмовляли служителів храму від проведення різноманітних релігійних церемоній, натомість підкреслюючи їх обов'язок проведення громадських служб за відсутності останнього. У той час, як священики храму Кейдзо продовжували проводити різні релігійні обряди, забираючи потенційних парафіян з нової святині.¹

Також у спробі ще більше відокремити храм Кейдзо від Чосена, священики першого навіть почали «кореїзувати» певних богів, аби ті стали більш ближчі та зрозуміліші для корейських парафіян. У 1929 році бог на ім'я «Kunitama-no-Ōkami» почав згадуватися із приставкою «Chōsen», доданою до нього. Це була відверта спроба звернутися до вірян-корейців, як до потенційних відвідувачів та платників пожертв для Кайдзю.² Проте священик, все ж таки, були обережні у заявах про те, що цей камі (бог) все ще підпорядковувався головній японській богині Аmaterасу, що могло викликати невдоволення.

У той час як храм Кайдзю намагався ще залучити більше корейських вірян до себе, Чосен прагнув підібрати таку нішу, де б конкурентне святилище не мало асиміляційного впливу на місцевий загал. З огляду на національний характер храму Чосен, його громадянські церемонії та обряди мали місцеву специфіку та неохоче визнавалися японським керівництвом, яке намагалось нав'язати жителям своєї колонії синтоїзм. Деякі дійства та церемонії викликали обурення у колоніальній владі.

Наприклад, після церемоній у храмі восени 1929 року корейські релігійні діячі були осуджені за те, що запросили «кісен» (актриси різних жанрів мистецтва, мають рід занять аналогічних до японських гейш), інших представників світської культури та торговців на святкування біля святині.³ Це, може свідчити про те, що корейці залишалися в основному погано

¹ Henry, Todd A. *Assimilating Seoul: Japanese Rule and the Politics of Public Space in Colonial Korea, 1910- 1945..* P. 320.

² Hans Ebner Sapochak Jr. *Rising Sun Over Namsan: Shintō Shrines and Tan'gun in Colonial Korea, 1910- 1945//* Department of Religious Studies Duke University. 2015 – P. 63.

³ Henry, Todd A. *Assimilating Seoul: Japanese Rule and the Politics of Public Space in Colonial Korea, 1910- 1945.* Berkeley: University of California Press, 2014. – P. 85

поінформованими що до специфіки проведення строгих та серйозних синтоїстських ритуалів, проводячи їх на свій лад, незважаючи на обурення японських чиновників.

Можна сказати, що ідея популяризації синтоїзму на території Корейського півострову була принципово важливою для колоніального імперського уряду. Навіть конфронтація храмів Кейдзо та Чосен була зосереджена на саме на побоюваннях японських колоністів втратити привілейований статус своїх святинь на користь новоствореної святині Чосен. Крім того, поширення синтоїзму не завжди повністю охоплювало населення у ході проведення асиміляційної політики, що призводило до виключення корейців із церемоній, (нерозуміння вірянами їх тонкощів та суті), спрямованих на гармонізацію двох народів у великий «кокутай».

Ще одним шляхом поширення синтоїстської релігії була система освіти, сформована та інтегрована до корейських навчальних закладів японською владою. Ще з моменту посилення асиміляційної політики у 1930-их роках, кількість обов'язкових до відвідування та організації церемоній та фестивалей на честь імператора Японії уже зросла. Обов'язковим правилом для шкіл, коледжів та університетів мати спеціальне місце, яке було відведене під фотографіє імператора та «камідана» - невеликого синтоїстського алтаря.¹

Кожного ранку перед початком занять вчителі та викладачі змушували студентів або учнів кланятися за східним напрямком та молитися за здоров'я й благополуччя імператора та добробут Японської імперії.

У корейських навчальних заклад для дітей у східному кутку гральних майданчиків були встановлені невеликі святилища, де учні мали кланятися на початку та в кінці навчального дня. Учителі мали спостерігати за цим та слідкувати за тим, хто і як робить поклони, і наказувати тих, хто неправильно або недостатньо добре віддає шану імператору та метрополії. Так, молоде покоління корейського населення готували до перетворення на надійних та лояльних вірнопідданих японського імператора.

¹ Окоркова А. Д. Развитие и восприятие синтоизма в колониальной Корее в 1910–1945 гг. Казанский вестник молодых ученых. Т.4 №2. 2020. – С. 104

Якщо учень не докладав належних зусиль та старань, директор навчального закладу міг викликати на бесіду батьків дитини та зробити попередження про поведінку учня. Активно застосовувалися покарання. Так, суворий контроль подібного характеру змалку привчав корейських дітей до необхідних колоніальному керівництву релігійних звичок і норм, проте система санкцій та покарань приводила до того, що учні без ентузіазму виконували свої щоденні релігійні обов'язки.

Отже, підводячи підсумки другого розділу, необхідно відмітити, після масштабних Першоберезневих протестів у 1919 році, колоніальна влада дещо лібералізувала свій політичний курс на території Корейського пів-острова, що значною мірою полегшило життя пересічних корейських громадян, проте низькі результати такої «м'якої» політики по залученню корейців до інтеграції у нову колоніальну систему не могли задовільнити владу метрополії. Тож, після приходу на посаду генерал-губернатора Кореї Мінамі Дзіро у 1937 році асимілятивний курс Сайто Макото змінився на агресивну політику злиття японського і корейського народів в один. Це тягло за собою такі політичні кампанії як зміна корейських імен на японські та значні освітні реформи. Дані кроки колоніальної влади хоч і мали деякі відносно позитивні риси, проте були направлені, перш за все, на нищення корейської етнічної ідентичності. Особливо показово це проявлялося у реформованих освітніх закладах японською мовою викладання, де корейські діти мали стати патріотами, фактично, не Кореї, але Японії та бути готовими служити японському імператору. Японська влада розуміла значущість виховання місцевих дітей та молоді, тож багато ідеологічної пропаганди було спрямовано саме на них. Така соціально-культурна політика дійсно свідчила про придушення та витіснення корейської культури японською. Проте результати її були не надто великими: корейці продовжували відчувати себе корейцями, користувалися своєю мовою, відчували окремішність від привілейованих японських іммігрантів, натомість змогли отримати більш розширену мережу освітніх закладів, деякі можливості для кар'єрного зросту та модернізацію своєї культури у подальшому.

Проте лібералізований курс направлений на «утихомирення» революційних настроїв корейських громадян не продовжився надто довго, спостерігалось посилення тиску з боку колоніального керівництва на соціальний сектор. Незважаючи на це, у цей період японської окупації культурний рух опору мав досить сильний голос. Японці продовжували збільшувати кількість колоніальних вчень у освіті, викладаючи історію Японської імперії замість історії Кореї та популяризувати японську мову, одночасно намагаючись зменшити використання та вивчення корейської. Корейців змушували спілкуватися японською мовою, і на них також відбувався тиск, з метою змусити населення змінити уклад їх родин на традиційно японський, а імена – на японський лад, відмовляючись, тим самим, від своєї національної ідентичності. До такої політики також додавалося поклоніння суто японським божествам у нових синтоїстських храмах. Проте, все ж таки, на противагу суворим вимогам колоніальної влади корейські вчені-націоналісти складали словники корейської мови, намагаючись уніфікувати правописну систему та стандартизувати корейську мову, займалися створенням День хангиль (національної корейської мови й писемності). Історики також заснували національний історичний рух, аби зробити спробу встановити й відновити точні версії корейської історії. У тогочасній кіноіндустрії вийшов у прокат фільм «Аріранг»¹, з метою пробудити націоналістичні почуття корейського загалу, затьмарені японською колоніальною пропагандою.²

У даний період японської окупації Корейського півострова місцеві громадяни не полишали надії звільнитися з-під колоніального гніту, тому використовували усі можливі нагоди для розпалення революційних подій та антияпонських демонстрацій з метою підкреслення свого волевиявлення. Освічений корейський загаль розумів своє тяжке становище, у якому жодна

¹ Dong Hoon Kim. Eclipsed Cinema: The Film Culture of Colonial Korea// Edinburgh Studies in East Asian Film. Edinburgh University Press.2017 – P.63

² The Korean People Build Their Strength. National institute of Korean history // режим доступа: http://contents.history.go.kr/front/kh/view.do?category=english&levelId=kh_001_0080_0020_0020 (дата звернення 10.04.2023)

країна «зовнішнього світу» не надасть їм допомоги, тому боротьбу необхідно вести усіма доступними засобами й методами. Так, націоналістично налаштований місцевий загальний використав похорони корейського імператора за для поширення Руху Мансе та спроби досягти хоч якогось результату у конфронтаціях із колоніальним керівництвом. Це ж можна сказати й про студентський рух цього періоду, коли учні й студенти бойкотували японську систему освіти і виказували супротив відверто дискримінаційній соціальній системі. Так, як рух 10 червня 1926 року, так і студентські демонстрації листопада 1929, можна вважати логічним продовженням боротьби Першоберезневих протестів, котрі допомагали корейцям відстоювати свої національні, культурні, соціальні та політичні свободи.

Наступною рисою соціальної політики цього періоду було зосередження уваги на корейському жіноцтві. З одного боку – японське керівництво дало можливість місцевим жінкам навчатися, жити відносно самостійно та обирати іншу, менш традиційну модель життя. Корейські жінки чи не вперше були включені до перепису населення півострова, що було жестом визнання корейської жінки як окремого індивіда суспільства, а не «додаткову одиницю» до домогосподарства володаря – тобто чоловіка. Проте, у контексті розширення імперії та потребі нових людських (робочих та військових) ресурсів, статус корейської жінки швидко трансформувався у «основу держави», репродуктивний вибір якої завжди схилявся до народження нових вірнопідданих Японської держави. І хоча в 1930-х роках Кореєю ширилися ідеї про формування образу «нової жінки» - амбітної активістки та освіченої робітниці, курс соціальної політики все одно схилявся до пропаганди традиційної та вигідної колоніальній владі. Проте навіть за таких обставин жінки мали змогу отримувати необхідні знання за для належного нагляду за дітьми в галузі базової педіатрії, тобто піклуванні про дитину, гігієні, тощо.

Окрім, фактично, привласнення тілесності корейських громадян, колоніальне керівництво намагалось поширити свій вплив на соціум через релігійний сектор, у тому числі. Синтоїстські святилища, такі як храм Кайджо

намагалися здобути популярність у вірян через «корейзацію» синтоїстських богів, проведення святкувань та фестивалів, тощо. Проте ці спроби виявилися марними, адже специфіка місцевих релігійних процесів та служб докорінно відрізнялася від насадженої японською адміністрацією, і часто залишалися за межами розуміння корейськими громадянами.

Загалом, цей період відзначився численними трансформаціями соціальної політики, яка мала тенденцію як і до пом'якшення так і до посилення контролю. Асиміляційні засоби японської політики часто «працювали» з колонізованим загалом (до прикладу, поширення отримання освіти), так і не здобули очікуваного успіху (перехід від місцевих віровчень і буддизму до синтоїзму).

Розділ 3. Соціальна політика Японської Імперії у колоніальній Кореї за період 1937-1945 рр.

Поступове зростання напруженості між Японською Імперією та Китаєм, посилення, з японською допомогою маріонеткового державного утворення Маньчжоу-Го, статус Кореї все більше перетворювався з «плацдарма на континенті», на так звану «другу Японію». Після низки військових операцій у Північному Китаї та початку японсько-китайської війни у 1937 році, Мінамі Дзиро, котрий вступив на посаду генерал-губернатора Кореї у 1936 році, оголосив основний курс соціальної політики на японізацію корейців та перетворення останніх на «вірнопідданих японського правителя». Ця політика проходила під гаслом «Найсен іттай» (тобто «внутрішні землі (Японія) та Корея – є одним цілим»).

Прийнятий в Японії «Закон про мобілізацію» від 1938 року передав під повний контроль держави корейську промисловість, місцеве ціноутворення та усі незалежні ЗМІ півострова. Відтепер Корейська держава ставала не лише джерелом природних ресурсів, сільськогосподарських продуктів та трудових ресурсів, але й джерелом мобілізаційних та призивних ресурсів, важливим індустріальним центром для метрополії. Незважаючи на широку зайнятість у промисловому та господарчому секторі місцевого населення, заробітна плата корейських працівників як і раніше, становили 50-75% від зарплати японських робітників на аналогічних посадах, що біло проявом національної дискримінації місцевого населення колоністами.¹ До того ж для корейських селян ситуація складалася ще важче – часто їм доводилося віддавати до 70% власного урожаю, після чого місцеве селянство спіткав голод.²

У воєнні роки поширювалася, буквально, середньовічна практика із відправки, а, фактично, продажу, корейських дітей до роботи на виробництвах

¹ Иванов К.В. Исторические проблемы Кореи периода 1905-1945 гг. и их современное наследие: колониальная модернизация, ассимиляция корейцев и проблема «прояпонских деятелей»// ГБОУ ВПО «Иркутский государственный университет» - Иркутск, 2014 – С.58

² Иванов К.В. Исторические проблемы Кореи периода 1905-1945 гг. и их современное наследие: колониальная модернизация, ассимиляция корейцев и проблема «прояпонских деятелей»...С.58

й фабриках через те, що їх батьки не мали фінансової можливості прогодувати великі родини.

Новою важливою прикметою цього періоду соціальної політики японського керівництва стало регулярне проведення різноманітних мобілізаційних заходів, наприклад, створення груп оборони (переважно із жіночим складом), військова підготовка корейських учнів. Роботі з молодшим поколінням приділялася особлива увага імперської влади – окрім обов'язку розмовляти в навчальних закладах тільки японською мовою, корейські школярі та студенти були зобов'язані брати участь у синтоїстських ритуалах, котрі стали відтепер частиною «громадянського обов'язку підданих японського імператора».

Помітним елементом політики японізації корейського населення стало також кампанія по «зміні імен», котра активно проводилася з 1939 року і передбачала зміну місцевим населенням їх імен та прізвищ на японські. Також на корейців віком від 18 до 35 років, а також для учнів середніх шкіл у тому числі було введено обов'язкову трудову службу.¹

Після того, як 1938 р. корейським громадянам було дозволено добровільно вступати на службу до лав японської армії, і особливо після початку війни на Тихому океані, було ухвалено рішення про запровадження у Кореї з 1944 року загальнонаціональної військової служби, колоніальне керівництво поставило перед системою освіти завдання про підготовку майбутніх призовників.²

Для подібних цілей у місцевих навчальних закладах було різко збільшено кількість годин для занять з японської мови, також етики (де учням прищеплювалася «вірність японському правителю») та фізичної підготовки із інтегруванням військово-прикладних елементів.³ Незважаючи на більшість негативних факторів такого рішення, останнє мало й невелику позитивну

¹ Иванов К.В. Исторические проблемы Кореи периода 1905-1945 гг. и их современное наследие: колониальная модернизация, ассимиляция корейцев и проблема «прояпонских деятелей»// ГБОУ ВПО «Иркутский государственный университет» - Иркутск, 2014 – С. 59

² Palmer Brandon. Imperial Japan's Preparations to Conscript Koreans as Soldiers, 1942–1945 // Korean Studies. 2007. Vol. 31, No. 1. - P. 66

³ Иванов К.В. Исторические проблемы Кореи периода 1905-1945 гг. и их современное наследие: колониальная модернизация, ассимиляция корейцев и проблема «прояпонских деятелей»// ГБОУ ВПО «Иркутский государственный университет» - Иркутск, 2014 – С. 59

сторону. Так як завданням японської колоніальної системи освіти була якнайшвидша японізація Корейського півострову, охоплення місцевих дітей початковою освітою дещо зросло, але, як і до того, сягало майже 40%. Для здійснення контролю за виконання різноманітних мобілізаційних заходів та запобігання поширенню «шкідливих і небезпечних для загального порядку думок» серед населення, колоніальна влада у 1938 році створила «Союз по мобілізації національного духу» за принципом фашистських та нацистських організацій, який у 1940 році був перейменований на «Союз з мобілізації всіх сил нації».¹

Корейське відділення даного «Союзу» здійснювало вплив та контроль всього населення Кореї, коли останнє було поділено на осередки – «патріотичні групи» (по 10 дворів у кожній), учасники яких повинні були стежити один за одним і доповідати про порушення у місцевий поліцейський відділ у разі потреби. З січня 1938 року членство таких в «Патріотичних групах» стало обов'язковими для всіх громадян Кореї.²

Тут прослідковується прямий аналог традиційної системи кругової поруки, яка існувала в Японській державі до 1938 року.³ За даними дослідниці Овчинникової, в період з 1939 року на території Корейського півострову налічувалося 350 тисяч «патріотичних груп» цієї організації, а вже до 1940 року – 438 тисяч. Їх чисельність була відповідно 4,6 млн. та 7,1 млн. осіб (із урахуванням лише глав сімей).⁴

Схожі функції виконували і сформовані у 1939 році «загони допомоги поліції» («кенбандан»), які виконували функції інформаторів для поліцейських колоніального японського керівництва.⁵

¹ Иванов К.В. Исторические проблемы Кореи периода 1905-1945 гг. и их современное наследие: колониальная модернизация, ассимиляция корейцев и проблема «прояпонских деятелей» // ГБОУ ВПО «Иркутский государственный университет» - Иркутск, 2014 – С. 60

² Тихонов В.М., Кан Ман Гыль. История Кореи: У 2 т. Т. 2: Двадцатый век / Корея 1905-1945 гг. (В.М. Тихонов); Южная Корея: 1945-1992 гг. (Кан Ман Гыль). - М.: Наталис, 2011. – С.141.

³ Chen Edward I-te. Japanese Colonialism in Korea and Formosa: A Comparison of The Systems of Political Control // Harvard Journal of Asiatic Studies. 1970. Vol. 30. - P. 130

⁴ Овчинникова Л.В. Секретные издания японского генерал-губернаторства как источник изучения колониального периода корейской и японской истории (1920-1945) // Вестник Московского ун-та. Сер. 13 Востоковедение. 2009. № 3. - С.60

⁵ Хан Йон У. История Кореи: новый взгляд / Хан Йон У; пер. с корейского под ред. М.Н. Пака. - М.: Восточная литература, 2010. – С.495

До складу таких «кенбандан» входили як корейці, так і японці. Крім «Союзу» на території Корейського півострову у той період діяли також й інших подібних організацій для усіх прошарків та груп населення: студентів та учнів, дорослих громадян, та молоді (дівчат і хлопців, відповідно), тощо.

У мобілізаційних заходах колоніальної влади активно брали участь у тому числі й місцеві корейські підприємці, які хоч і потіснилися, поступаючись своїми місцями для японських монополій, зуміли зберегти значну частину власного капіталу, та інтегруватися до системи капіталовкладень громадян метрополії. Найбільші корейські магнати, на зразок Пак Хинсіка або Кім Сонсу значно розширили сферу своєї діяльності за рахунок промисловості, продукція якої використовувалася для потреб японської армії.¹

При цьому виникали конфлікти інтересів між корейськими та японськими та підприємцями, а також генерал-губернаторством. В останні роки війни місцевим підприємцям доводилося відправляти частина своїх робітників, або (за сприяння «Союзу з мобілізації всіх сил нації») членів їхніх чодин, у тому числі й жінок, для роботи на промислових підприємствах та фабриках північної частини Кореї чи взагалі до Японії.²

Маємо припущення, що це відбувалося під тиском японської колоніальної влади, тому що самі корейські підприємці не були зацікавлені у зниженні кількості робочих рук на власних підприємствах.

До серпня 1945 року вже було мобілізовано до роботи по територіям Японських островів, Південного Сахаліну та островах Тихого океану майже 750 тисяч корейських робітників.³ Всього ж на цих територіях проживало більше 2 мільйонів корейських громадян.⁴ Крім того, близько 200 тисяч корейських юнаків було зараховано до складу японської армії. Таким чином, Корея та її місцеве населення несло на собі весь тягар війни, яку Японія вела на

¹ Иванов К.В. Исторические проблемы Кореи периода 1905-1945 гг. и их современное наследие: колониальная модернизация, ассимиляция корейцев и проблема «прояпонских деятелей»// ГБОУ ВПО «Иркутский государственный университет» - Иркутск, 2014 – С. 61

² Шабшина Ф.И. В колониальной Корее (1940–1945). Записки и размышления очевидца. М., 1992. С. 120-121.

³ Хан Йон У. История Кореи: новый взгляд / Хан Йон У; пер. с корейского под ред. М.Н. Пака. - М.: Восточная литература, 2010. – С.498.

⁴ Korean Permanent Residents in Japan // Living Together: Minority People and Disadvantaged Groups in Japan. Center for US-Japan Comparative Social Studies.
URL: http://www.usjp.org/livingtogether_en/ltKoreans_en.html (3.04.2014).

Тихому океані та по території всієї Східної Азії. Проте, все ж таки, більшість мобілізованих корейців були зайняті в будівництві та на промисловості, навіть якщо вони формально належали до складу допоміжних служб японської армії.¹

Генерал-губернаторство періодично вживало певних заходів, які були націлені на придушення негативної реакції корейців на це, проте, як пише в своїх мемуарах дослідниця Шабшина, більшість представників корейського населення сприймали це як подачки колоніального керівництва.²

Наприклад, наприкінці 1944 – на початку 1945 років корейцям були надано виборчі права (з врахуванням майнового цензу), на 10-30% були підвищені заробітні плати робітникам, також солдатам-корейцям, котрі загинули на війні, організовувалися пишні похорони, а членам їхніх родин виділялася значна матеріальна допомога.³

Однак ці заходи не покращили ставлення більшості корейських громадян до Японії. Крім мобілізації, однією з головних причин цього були регулярні продовольчі реквізиції, через які страждала від нестачі їжі значна частина місцевого населення, при цьому ще 1944 році генерал-губернатор Коїсо Куніакі заявив: «Щоб перемогти у війні потрібно їсти коріння трав та бруньки дерев».⁴ Зрозуміло, що у першу чергу цей вислів був адресований до найбільш вразливої частини населення півострова – корейцям. Окрім цього, безпосередньо, перед виданням указу про військову повинність від 8 травня 1942 року уряд генерал-губернаторства організувало загальнодержавну кампанію з метою поширення японської мови. Так, у громадських місцях корейський загал мав послуговуватися саме державною (тобто японською) мовою, за порушення цього накладалися штрафи. Видання корейською мовою періодики і друкування зокрема було заборонено. Корейськомовні журнали та газети були закриті. У березні 1938 року колоніальне керівництво запровадило десятирічний план із поширення японської мови через так звані «спрощені

¹ Palmer Brandon. *Fighting for the Enemy: Koreans in Japan's War, 1937-1945*. University of Washington Press. 2013. - Р. 145, 147, 149.

² Шабшина Ф. И. В колониальной Корее (1940-1945). Записки и размышления очевидца. - М., 1992. – С. 135

³ Шабшина Ф. И. В колониальной Корее (1940-1945)...С. 129

⁴ Так само С. 109

класи національної мови».¹ Також японське керівництво продовжувало наступ на корейську ідентичність цього періоду через одяг у тому числі. У листопаді 1940 року колоніальна влада видала наказ про те, щоб усі корейські чоловіки носили національну форму (kokumin fuku), а в серпні 1944 року керівництво генерал-губернаторства оголосило, що жінки, котрі не носять стандартні жіночі штани (mompre) не матимуть можливості користуватися громадським транспортом не міг увійти в публічний². Так, відвертий японоцентризм відчувався усюди – навіть у центрі інфраструктури корейських міст знаходилася саме висока будівля колоніальної адміністрації, а вже потім йшло розгалуження робочих і житлових зон, кварталів, тощо.³

Під час проведення кампанії із розвитку та відродження стану місцевої корейської сільської місцевості у 1932 році, керівництво Корейського генерал-губернаторства почав вербування молодого населення провінції півострова для масової «куᄇᆞᆫ» (тобто, так званого «морального переконання»)⁴. Особлива група таких молодих людей – народжені у селянських родинах після 1920 р., закінчуючи початкову школу почала відгукуватися на такий заклик колоніальної влади із відвертим ентузіазмом, тому що це відкривало шляхи до отримання нових соціальних можливості у тодішньому суспільстві. У результаті в деяких селах Корейського півострову відбулися значні зміни у відносинах влади із молодим корейським загалом, і хоча ці трансформації суспільства були повільними немасштабними це сприяло підвищенню статусу молодих чоловіків у Кореї. Така «зразкова молодь» мала свій власний авторитетний голос у соціумі, вона доносила національні новини неосвіченим селянам, сприяла «революції» ролі корейської жінки у суспільстві та культурному просторі, навчаючи жіноцтво сільськогосподарським методам та

¹ Eun Gyong (E.G.) Kim. English language education in Korea under Japanese colonial rule// Language Policy. October 2002.- 1(3) – P. 266

² Lynn, Hyung-Gu, Fashioning Modernity: Changing Meanings of Clothing in Colonial Korea, //Journal of International and Area Studies, Vol. 11, No. 3 (2004) – P. 79

³ Zorica Pogrmic, Bojan Đerčan, Dajana Bjelajac. Development of urbanization of the Korean peninsula during the Japanese Colonial Rule (1910-1945) Researches Reviews of the Department of Geography, Tourism and Hotel Management 49–2/2020 – P.152

⁴ Nation-Empire: Rural Youth Mobilization in Japan, Taiwan, and Korea 1895-1945 Sayaka Chatani 285

іншим корисним навичкам. У середині-наприкінці 1930-х років колоніальне японське керівництво продовжувало створювати нові навчальні заклади для місцевої молоді, аби корейське селянство швидше набуло статусу японських підданих та прискорити, тим самим, будівництво національної імперії з Корейським півостровом у її складі.

Як і в інших захоплених Японською імперією країнах, присутність японського військового контингенту на території півострову та проведення метрополією ряду війн призвело до серйозних змін у ставленні суспільства і влади до тіл й ідентичностей чоловічої частини корейської молоді. Оскільки аграрна агенда, яку розповсюджувала японська колоніальна влада обов'язково включала у себе військовий аспект, пропагандистські гасла та відповідні методи навчання місцевої сільської молоді на початку 1930-х років не змінювалися раптово, і поступово досягли свого піку у період вступу Японської імперії у фазу тотальної війни у 1937 році.¹

Такий «альянс» створений між японським керівництвом та «зразковою молоддю» у корейських селах досягла свого апогею у програмі для солдатів-добровольців, як котра позиціонувалася як одне із найпрестижніших та успішних занять для провінційного населення чоловічої статі. Набуття статусу солдата-добровольця гарантував отримання постійної оплачуваної праці та повагу віз співгромадян.

Проте масштабні війни із Китаєм, а після із опонентами Країн осі вимагали тотальної мобілізації корейського населення, а експансивний масштаб вербування молодого корейського загалу суттєво зменшив статус «зразкової сільської молоді».

Подібно до того, як масштабний призов до зарахування до військової служби у Тайвані мав негативний ефект для популяризації волонтерської програми для солдатів, універсальний характер мобілізації корейської молоді в розпал Азіатсько-Тихоокеанської війни відвернув амбітну молодь від

¹ Sayaka Chatani. Nation-Empire: Rural Youth Mobilization in Japan, Taiwan, and Korea 1895-1945// History, Columbia University Dissertation Fellowship, 2013 – P.285

співпраці з японською колоніальною владою, незважаючи на усі привілеї цього союзу.

Натомість вони намагалися знайти певні прогалини у японській колоніальній системі, щоб підтримувати відчуття власного контролю над своєю долею. Географічне розміщення Корейського півострова, що розташований між японською метрополією та Маньчжурією, і мав статус «рятувального кола імперії», зробили корейський загальний більш вразливим до змін військово – політичної ситуації, аніж, наприклад, тайванський.

Японська імперія продовжувала втручатися в освітні процеси на території Корейського пів-острову. З одного боку – підвищуючи рівень навчання корейських учнів, а з другого – повністю японізуючи його.

В 1938 г. керівництво генерал-губернаторства оголосило три принципи, на основі яких буде побудована система освіти в Кореї: «єдність метрополії й Кореї», «загартовування й витривалість», «ясність кокутаю».¹

Так, рівень відвідування навчальних закладів різними класами на території Корейського півострову в 1940 році наближався до того рівня, який мала Японія в ще у 1880-х роках. А вже станом на 1940 рік 99,6% японських дітей шкільного віку були зараховані до навчальних закладів початкового рівня, 46% населення віком від 12 до 16 років (чоловіки, 51,5% і, відповідно, жінки, 40,4%) у середній школі та молоде корейське населення у віці від 17 до 21 року (чоловіки, 6,5% та жінки, 0,8%) навчалися в університетах або коледжах.²

Перепис населення півострова за 1944 р. містить досить точні відомості щодо тодішнього стану освіти серед корейського загалу з розподілом за віковою групою, статтю, провінцією та терміном навчання.

Як уже було зазначено, у даний період колоніальної політики Японії в Кореї відбувалося помітне покращення на рівень початкових шкіл. Так, до кінця правління Японської імперії понад 40% місцевого чоловічого населення

¹ Окоркова. А. Образовательная политика, проводимая японским генерал-губернаторством в колониальной Кореи 1910–1945 гг., её цели и результаты. Четвёртая международная студенческая конференция востоковедов и африканистов. Санкт-Петербург, 1–2 ноября 2019 г.: сборник избранных статей конференции / [отв. ред.: к. филол. н. А. В. Челнокова]. — СПб.: Скифия-принт, 2020. — С. 75

² Yunshik Chang. Growth of education in Korea 1910-1945// Bulletin of the Population and Development Studies Center Vol. 4 (November 1975), - P.48

віком від 15 до 19 років вже отримували початкову або середню освіту.¹ Незважаючи на такі достатньо успішні показники у галузі освіти населення, за часів правління японського керівництва обов'язкова освіта в Кореї ніколи не запроваджувалася. Адже менш освіченим колонізованим населенням було легше керувати, воно мало менше тенденцій до «шкідливого інакомислення» та було менш конкурентноспроможним у тих областях політики, культури і науки, які контролювалися колоніальним керівництвом.

Так, із підвищенням рівня освіти місцевого населення частка кожної вікової групи, яка отримувала освіту більш високого рівню різко скорочувалась. Остання група віком від 20 до 24 років у 1944 році, яка пройшла здобула як і повноцінну шкільну так і вищу освіту становила лише трохи більше 6%.

Якщо зосереджуватися на освіті для дівчат, то можливості навчання для них були значно обмеженішими, ніж для їх однолітків чоловічої статі. Тож, розглядаючи відсоток дівчат, які змогли закінчили початкову школу у різних вікових групах, стає зрозумілим той факт, що державна освіта, принаймні, на початковому рівні, стала більшою доступною для жінок у тому числі.

На час колоніального панування Японії на територіях Кореї припадає і розвиток вищої освіти, нехай і досить специфічний. Так, під владою Японської імперії існувало дев'ять імперських університетів. Сім із них були в Японії, у таких великих містах як Токіо, Осаці, Нагої, Кіото, Кюсю у Фукуоці, Тахоку в Сендаї та Хоккайдо в Саппоро. Два з них також розташовувалися в колоніях – це Кейджьо в Кореї та Тайхоку на території Тайваню².

Організаційна структура та система управління Імперського університету Кейдзо за своєю суттю безпосередньо копіювали японські імператорські університети, академічні моделі та установи яких, в свою чергу, наслідували ВИШі таких західноєвропейських країн, як Німеччина. Багато моделей, структур та ідей японської вищої освіти було взято із німецьких академічних

¹ Yunshik Chang. Growth of education in Korea 1910-1945...P. 48

² Jeong-Kyu Lee. Japanese higher education policy in Korea during the colonial period (1910-1945)// Korean Educational Development Institute and The Hongik University//Education Policy Analysis Archives, 10(14).2002 – P. 8

кіл, ідей англо-американської унітарної освіти, ліберальну філософію мистецтв, основи освітньої філософії, морально-центровий підхід до педагогіки.¹ У багатьох імперських університетах вивчалася саме німецька мова, к перша іноземна, популярністю також користувалася і англійська.² До вищої освіти колоніальної Японії також впливали ідеї китайського конфуціанства, які формували синто-конфуціанську традицію в освіті. Також японська імперська вища освіта перейняла до себе систему рангової структури за німецьким зразком та французьку централізовану систему.³

Так, імперський університет Кейджо, як навчальний заклад із статусом колоніального інституту також був сформований із офіційною високоцентралізованою структурою. Уся ця академічна структура була абсолютно аналогічною до свого японського прототипу. Відповідно, навчальна програма університету Кейджо була, фактично, ідентичною до програм імперських японських університетів, а більшість студентського та викладацького складу були японцями⁴. Також адміністрація університету та викладацькі колективи послуговувалися саме державною, тобто японською мовою для викладання матеріалу, навчання, використовували япономовні підручники та спілкувалися із студентами японською. Колоніальні адміністратори генерал-губернаторського уряду не лише керували академічними справами та університетським фінансами, але й здійснювали контроль за діяльністю усіх викладачів, президента та адміністративного складу⁵. Японські колоніальні адміністратори також мали дозвіл надавати викладачам їх робочі посади і функції, а також наглядали за діяльністю студентів, узурпуючи їх академічну свободу в тому числі.

Тож, з точки зору управління вищою освітою в Кореї, структура та адміністративна система університету Кейджо була майже ідентичною до

¹ Cummings, William K., Amano, Ikuo & Kitamura, Kazuyuki. (1979). *Changes in the Japanese University: A Comparative Perspective*. New York, New York: Praeger Publishers. 1979 – P.23

² Lee, Kwang-Sook. *History of foreign language education in Korea*.// *Foreign Language Education Research*// Seoul National University. 2015. - № 18. - P.46

³ Jeong-Kyu Lee. *Japanese higher education policy in Korea during the colonial period (1910-1945)*.// *Korean Educational Development Institute and The Hongik University//Education Policy Analysis Archives*, 10(14).2002 – P. 9

⁴ Jeong-Kyu Lee. *Japanese higher education policy in Korea during the colonial period (1910-1945)*...P.9

⁵ Там само. P.10

японської. Як і столичні імперські університети, університет Кейджо мав таку ж ієрархічну організацію й систему рангової структури. Адміністратори імператорських університетів й колоніальне керівництво встановили суворі правила через королівські укази, директиви та політику. Як зазначає дослідник Каммінгс, ця система включала у себе лінійну структуру рангів, у якій голова кафедри користувався абсолютною владою. При відборі нових викладачів суттєвим та важливим критерієм був вік. Класична вікова рангова структура, яка була заснована на конфуціанських соціальних та етичних цінностях, зміцнювала авторитарне керівництво адміністративного складу вищої та середньої ланки. Таким чином, дана організаційна структура Імперського університету Кейджо базувалася на високоцентралізованій формальній системі, заснованій на синто-конфуціанських нормах і цінностях.

Також необхідно зазначити, що рескрипт Мейдзі був планом синто-конфуціанського освітньої структури та першим кроком до інституційної культури в японській колоніальній вищій освіті. Під правлінням керівництва корейського генерал-губернаторства корейці зазнавали дискримінації як в різноманітних інституційних програмах, так і, безпосередньо, в навчанні. Японська імперська керівництво пропонувало японцям вищу освіту, з іншого боку – відносно небагато корейців мали доступ до неї.¹ Так, японські колоніальні адміністратори в умовах обмежувальної політики управління та корегування навчальних планів надавали корейським абітурієнтам мало шансів вступити до вищих навчальних закладів і не викладали для них підготовчі, інженерні або наукові курси.

У 1925 році на рівні коледжів (тобто середньої професійної освіти) частка корейських учнів, які мали можливість навчатися, становила не більше однієї двадцяті шостої від японського населення, а на університетському рівні — понад одну соту.² Японці послуговувалися двома різними навчальними програмами з метою розділити корейців та японців: одна була для тих, хто

¹ Lee, Ki-baik (Yi Ki-baek). A New History of Korea. Trans.// Edward Wagner, with Edward Shultz. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1984 – P.367

² Lee, Ki-baik (Yi Ki-baek). A New History of Korea. Trans...P.368

використовував корейську мову, а інша – для тих, хто говорив японською. Як зазначають корейські дослідники, японське населення в галузі освіти мали дозвіл діяти в рамках окремої привілейованої системи, в той час як корейці, знову ж таки, мали суттєві обмеження в отриманні середньої та вищої освіти.

У часи колоніального панування Японської імперії вступ корейських студентів до університетів був строго обмежений, і лише дуже невелика частина місцевої молоді, які були вихідцями із заможних родин або сімей прихильників колоніального керівництва мали можливість відвідувати університет Кейджо.

Велика кількість нащадків багатих й прояпонських корейців навчалися в японських учительських або професійно-технічних школах. Так, дослідники теми вказують, що «загальна кількість студентів Імперського університету Кейджо у 1934 році за 10 років з часів його заснування становила 930 осіб, з яких частка корейського студентства - близько 32%¹.

Зокрема, у 1939 році на кожних 1000 корейських громадян загального населення припадало лише 0,27 корейських студентів в педагогічних семінаріях та коледжах, коли на кожні 1000 японців в Кореї – 7,20 студентів.

Тож, на кожні 1000 корейських громадян припадало 0,0093 місцевих студентів, які були зараховані до університетів, тоді як на 1000 осіб японського населення Кореї припадало уже 1,06 японських студентів².

Вищі навчальні заклади під керівництвом колоніального імперського уряду на думку націоналістично налаштованих корейців розглядалися як освітні осередки, які навчали та виховували прояпонських агентів для служби японським імперіалістам. Існують припущення, що основними цілями створення даного університету було: 1) надання вищої освіти японцям у Кореї; 2) запобігання зросту корейського націоналізму через прищеплення молоді імперських наративів у науці та цінностей загалом через надання вищої освіти; насадження прояпонських настроїв серед корейської еліти. Дійсно, деякі з

¹ Jeong-Kyu Lee. Japanese higher education policy in Korea during the colonial period(1910-1945).// Korean Educational Development Institute and The Hongik University//Education Policy Analysis Archives, 10(14).2002 – P. 11

² Grajdanzev Andrew. Modern Korea / Andrew J. Grajdanzev. - New York: Institute of Pacific Relations, 1944.- P264

представники корейського студентства, які навчалися в університеті Кейджо того періоду, були на службі у японського колоніального уряду як колабораціоністи.

До прикладу, серед 804 корейських випускників 228 осіб працювали держслужбовцями в японських державних, адміністративних або урядових установах¹. Так, у цей період спостерігався значний ріст місцевого бюрократичного апарату: в 1910 р. в японсько-корейській адміністрації нараховувалося 10000 службовців, у 1937 році – до 87552, з яких більше половини (52270 осіб) були японцями.² Тобто корейським студентам відкривалися можливості потрапити до керівництва генерал-губернаторства, збільшуючи свою присутність в бюрократичному апараті. Зважаючи на присутність освічених корейців у державному апараті, корті б могли впливати на політичну ситуацію в країні, колоніальне керівництво також збільшило кількість поліцейських: від 6222 у 1910 році до 20777 в 1922 р. і 60000 службовців в 1941 році.³

Зокрема, за часів Другої світової війни (1937-1945) японський колоніальний режим проголосив три принципи освітньої системи: глибоке розуміння національної місії, зміцнення корейської та японської єдності; відданість та відданість праці задля реалізації національних цілей. Японський державний мілітаризм досяг свого апогею після встановлення маріонеткового уряду Маньчжоу-Го. Японське колоніальне керівництво вимагало від корейського народу, західних вчителів-місіонерів і їх послідовників віддавати шану синтоїстським святинам. Вони вимушено вимагали, щоб корейці використовували японську мову, навчали всі класи японською мовою та змінили свої традиційні прізвища, щоб вони відображали японський стиль.⁴

¹ Jeong-Kyu Lee. Japanese higher education policy in Korea during the colonial period(1910-1945).// Korean Educational Development Institute and The Hongik University//Education Policy Analysis Archives, 10(14).2002 – P. 11

² Atul Kohli. Where Do High Growth Political Economies Come From? The Japanese Lineage of Korea's «Developmental State» Princeton University, New Jersey, 1994 - Vol. 22, No. 9 - P.1273

³ Бархвостов П. А. Институциональные трансформации в колониальной Корее (1905–1945 гг.)//Дискурс-Пи. 2021. - Т. 18. №4. - С. 117

⁴ Meade, E. Grant. American Military Government In Korea. New York: Columbia University Press. 1951 – p. 217

З цього можна зробити висновок, що першочерговими цілями японської колоніальної освіти були денаціоналізація, дискримінація та асиміляція корейської молоді. Велика кількість патріотично або націоналістично налаштованих молодих корейських громадян брала участь в діях спротиву рухів за національну незалежність та відвідували місцеві приватні навчальні заклади чи християнські місіонерські інститути, ігноруючи японські інститути. Більше половини корейських студентів систематично відвідували місцеві приватні коледжі або колегіальні школи, і багато з представників молоді виїхали за кордон, з метою отримати доступ до вищої освіти¹

Як уже було згадано, частиною соціальної політики Японії були й змішані міжнаціональні шлюби місцевих корейських громадян та японських мігрантів. Такі дії колоніального уряду мали б сприяти пришвидшенню асиміляції та повного переведення інституту сім'ї на японський лад.

У численних статтях прояпонських журналів у цей період колоніального панування часто обговорювалася роль жінки у змішаних корейсько-японських шлюбах², де місцевим жінкам відводилася другорядна, допоміжна роль у творенні сім'ї, піклуванні про чоловіка та підтриманні «правильних» імперських настроїв у родині. Корейських жінок порівнювали із японськими, акцентуючи увагу на навичка *kyouyang* (культури) останніх.³ Автори статей часто виголошували свої думки про шлюб та місцеве жіноцтво, які базувалися на тому, хто більше вкладається в імперіалізацію та домашнє життя, яке, в свою чергу, підтримує цю саму імперіалізацію та мілітаристську позицію метрополії. Прояпонські автори стверджували, що корейкам «бракує японізації», тому й шлюб із японцем було б кращим рішенням для них.⁴ Окрім того, корейських жінок критикували за відсутність ентузіазму щодо вступу до змішаних шлюбів.

¹ Lee, Ki-baik (Yi Ki-baek). *A New History of Korea*. Trans.// Edward Wagner, with Edward Shultz. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1984 – P.367

³ Su Yun Kim. *Romancing race and gender: Intermarriage and the making of 'modern subjectivity' in colonial Korea, 1910-1945*// niversity of California, San Diego ProQuest Dissertations Publishing, 2009. – P. 77

⁴ Su Yun Kim. *Romancing race and gender: Intermarriage and the making of 'modern subjectivity' in colonial Korea, 1910-1945*...P.77

Зокрема, у номері «Chosen and Naisen ittai» за квітень 1941 року йде мова про те, що в змішаний шлюб вступили 137 пар, переважна більшість із них – 106 пар, складалася із подружжя корейця та японки.¹

Так, корейські жінки постійно перебували під тиском державного та соціального осуду, часто порівнювалися із японськими іммігрантками, де перші були погано підготовленими до війни, чинили супротив змішаним шлюбам, не підтримували (або недостатньо активно це робили) своїх чоловіків та синів, котрі вирішили долучитися до японської армії та воювати за честь японського імператора.

Колоніальна риторика «невідповідної» корейської жінки базувалася на міркуванні про невміння корейської жінки виконувати домашню роботу. Ці типи риторики вибудовували образ жінки як допоміжного персоналу в домі та державі безпосередньо, окрім того, вона мала зв'язувати свою сім'ю з ядром колоніальної держави, зробити свою сім'ю частиною останньої.

В одній із таких критичних статей письменниця-японка стверджувала, що її корейські працівники будинку не мають необхідних культурних навичок, які вкрай важливі для ведення домогосподарства у японському стилі.²

Так, корейських жінок постійно позиціонували як предмети, яким необхідне вдосконалення, просвітництво та освіта як з боку японською колоніальною влади, так і зі сторони корейської інтелігенції.

Незважаючи на об'єктивну двоякість японської колоніальної політики у соціальній галузі Кореї, коли позитивні перетворення чергуються із негативними, були присутні і відверто шкідливі й небезпечні політичні кроки для корейського суспільства. Такі дії зі сторони керівництва генерал-губернаторства відбивалися, в перш за все, на найменш захищених членів корейського суспільства – жінках. Останні і без того зазнавали тиску традиційного патріархального суспільства Кореї, а дискримінаційне відношення японського контингенту лише погіршувало їх становище.

¹ Тут само Р. 78

² Su Yun Kim. *Romancing race and gender: Intermarriage and the making of 'modern subjectivity' in colonial Korea, 1910-1945* // niversity of California, San Diego ProQuest Dissertations Publishing, 2009. – P. 78

Так, після анексії Корейського пів-острова ліцензійна проституція за японським зразком, яку значною мірою підтримувала колоніальна влада, остаточно закріпилася в Кореї і з кожним роком зтягувала все більшу кількість нових жертв цієї індустрії.¹ Економічні умови 1920-х років були критично складними для жінок і молодих дівчат із бідних сімей, котрі не мали достатньої освіти для роботи і гендерної нерівності при працевлаштуванні, тому проституція ставала можливістю фінансово забезпечувати себе. У цей період лише у Сеулі працювали від 5 до 6 тисяч агентів, які наймали, купляли жінок для цієї індустрії. В рік число жертв такої торгівлі могло досягати 30 тисяч.² При чому «послуги» корейських жінок коштували дешевше, ніж японок, тому кількість перших була більшою.

За сприянням місцевої влади власники борделів їхали в командировку на декілька днів до Кореї, де набирали певну кількість жінок. Часто вони діяли через школи, адже там можна було знайти дівчат без сексуального досвіду, тобто незайманих і без статевих захворювань.³ Жінок залучали до цього нерідко обманом, обіцяючи робоче місце на фабриці, на кухні, у госпіталі.

Під час проведення Азіатсько-Тихоокеанської війни та незадовго до неї (1932-1945 рр.) японський уряд мобілізував багатьох жінок своїх колоній у військові борделі, з метою «заспокоїти» японських солдатів, котрі мали закордонну дислокацію. Корейські дівчата та жінки не були виключенням. У 1937 році Японія розпочала повномасштабну війну з Китаєм і в цей час японське військове сексуальне рабство стало інституціонізованим у зв'язку зі звірствами, котрі відбулися після вторгнення японців в Нанкін. План станцій «військового комфорту» для жінок був прийнятий як загальна колоніальна політика імперії, і станції комфорту стали добре пов'язаними з тодішньою військовою системою.⁴

¹ Kim C. The comfort women system: Sexual slavery during World War II // Student research. – Greencastle, Indiana, 2017. – № 67. – P. 65

² Kim C. The comfort women system: Sexual slavery during World War II...P.65

³ Kim C. The comfort women system: Sexual slavery during World War II // Student research. – Greencastle, Indiana, 2017. – № 67. – P. 65

⁴ Tanaka, T., Japan's Comfort Women: Sexual Slavery and Prostitution During World War II and the US Occupation. - London: Routledge. 2003 - P.13

У середині 1930-х роках японська імператорська армія створила також так звані «комфортні дивізії», за прикладом до японських військових дивізій, які були розкидані по більшій частині території азійських країн та західній частині Тихого океану.¹

Як було зазначено вище, корейки входили до контингенту жінок, котрих забирали на роботу до таких «станцій комфорту». У більшості жінок відбирали туди не пояснюючи суті їх майбутньої зайнятості. Як зазначають жертви таких станцій: «Тоді на роботі [текстильна фабрика у Кванджу, на якій тоді працювала жінка] звідусіль горланили їхати до Японії. Ми навіть не знали, хто конкретно кликав, просто це чули звідусіль. На той час вважалося, що поїхати до Японії – це непогана нагода. Тому всі поспішали поїхати туди. Усі, з ким я працювала, пропонували мені їхати до Японії, я й поїхала.»² Тобто, колоніальна влада розповсюджувала активну пропаганду серед жіночої частини корейського населення без уточнення своїх реальних намірів, що створювало, фактично, пастку для тих, хто наважувався їхати на заробітки. Свідчення постраждалих жінок репрезентують той факт, що багато хто з них погоджувався піти на роботу за вказівкою японської колоніальної влади, потрапляючи до сексуального рабства: «Я думала, буду їжу готувати або що там ... забиратимуся. Навіть у думках не було іншої роботи. Таке навіть у страшному сні не насниться. Думала, що мене змушуватимуть готувати чи прати. Або забиратися – я так думала. А треба було про інше теж подумати. Якби знала все заздалегідь, чи пішла б за ними? Може, просто втопилася б у річці. Та й сім'я мене не пустила б. У сім'ї нас було багато, їжі мало, тому коли сказали, що дадуть багато грошей – вони і відправили.»³

Японські солдати, котрі користувалися військовими борделями, чинили крайні форми знущань й приниження корейських жінок, проте японська військова влада не намагалася припинити нелюдське поводження з жертвами

¹ John Lie. The transformation of sexual work in 20th-century Korea. Gender and Society, (Jun., 1995) - Vol. 9, No. 3. – P.314

² Інтерв'ю. Переклад із корейської й коментар: Боброва Нонна, студентка 4 курсу ОП «Сходознавство», НИУ ВШЕ СПб [електронний доступ] <https://oriental.hse.ru/hismem/palau>

³ Інтерв'ю. Переклад із корейської й коментар: Боброва Нонна, студентка 4 курсу ОП «Сходознавство», НИУ ВШЕ СПб [електронний доступ] <https://oriental.hse.ru/hismem/kan>

«станцій комфорту». Ймовірно, це сталося тому, що японська колоніальна влада, яка спонсорувала військове сексуальне рабство, мала високий рівень упередження щодо корейців.

Загалом Японія намагалася також й не порушувати міжнародне право й не застосовувати примус до роботи у борделях для іноземних громадян, проте це не стосувалося корейнок, які були підданими японського імператора. До цього ж Японська імперія сама порушувала своє особисте право, за яким легальний вік для роботи у ліцензійній проституції у Японії – 18, а в Кореї – 17 років, адже багато опитаних жертв були набагато молодші за віком у той момент, коли потрапили до «станцій комфорту» за безпосереднього сприяння колоніального японського керівництва.¹

Тож, підводячи підсумки третього розділу необхідно сказати, що за розглянутий період панування Японської імперії прослідковуються певні дії влади генерал-губернаторства, які лише підкреслюють насильницьку соціальну політику на території пів острова, адже вона чергувалася із дискримінаційними, експлуатаційними та асимілятивними заходами. На тлі Японсько-корейської війни та набираючою обертів Другою світовою війною, місце Корейського півострову у колоніальній політиці Імперії істотно змінилося.

Так, загальний характер мобілізації, включаючи також набір до армії або військового допоміжного персоналу, тотальну трудову повинність і широку мережу патріотичних загонів, мав й зворотний ефект, дещо перешкоджаючи амбітній корейській молоді присвятити себе справі імперських війн. Японське керівництво створювало численні патріотичні осередки для молоді, які наслідували молодіжні організації своїх союзників – зокрема союзи німецької молоді у нацистській Німеччині. Такі союзи мали виховувати лояльну корейську молодь, вірну ідеалам і політиці метрополії. Із вступом Японської імперії до декількох війн набула поширення трудова й військова мобілізація, поширилися поняття жіночої, підліткової та дитячої праці. На тлі мізерних

¹ Kim C. The comfort women system: Sexual slavery during World War II // Student research. – Greencastle, Indiana, 2017. – № 67. – P. 66

зарплат корейських громадян загалом, їх спідкала ще й військова повинність, служба у допоміжній військових інстанціях та примусова робоча міграція.

Що до освітньої політики Японії – синтоїстська ідеологія та конфуціанські концепції були двома базовими стовпами системи японської імперської освіти. Рескрипт Мейдзі, як і Священне Письмо або так звана національна моральна опора для японського народу, кілька разів суттєво переосмислювався з метою підтримки зростаючої ультранаціоналістичної ідеології. Така філософія не могла не поширюватися системою освіти Японії, котра, в свою чергу, була прикладом для створення і розвитку тодішньої корейської системи. Державний або ж національний синтоїзм диктував адміністративну структуру в сфері політики, а також і у галузі вищої освіти, яка передбачала досить сувору систему стратифікації, інтелектуальну відповідальність та централізоване управління. Безумовно, дані риси були повністю інтегровані до корейської освіти за період японської окупації та колонізації Кореї з 1910 по 1945 рік. Щоб реалізувати свій план соціальної асимілятивної політики, японські націоналісти нав'язали Корейській державі синто-конфуціанство та спробували сформувати нову освітню систему й адміністративну структуру, яка була б придатною для реалізації їх колоніальних задумів. Тому вища освіта була важливим інструментом у реалізації японської імперської ідеології під час колонізації півострова.

У даний період японської окупації якнайкраще видно відверто «хазяйське» відношення колоніальної влади до життів простих корейців, які все одно зазнавали дискримінації й використовувалися японцями за їх власним розсудом. Японське керівництво пропагувало прості та зручні (для імперії) ролі корейських громадян у суспільстві, де чоловік має наполегливо працювати на благо імперії, беручи участь у війнах останньої, а жінка має слідкувати за господарством та народжувати дітей, виховуючи останніх в ідеалах метрополії. Окрім того, одним із найяскравіших прикладів такої політики – сприяння проституції в Кореї та створення військових «станцій комфорту» або «станцій заспокоєння», де корейське жіноче населення зіткнулося із сексуальним

рабством, насиллям та робочою експлуатацією. Даний аспект японської колоніальної політики в Кореї є одним із найболючіших для сучасного корейського суспільства, хоча для японських правлячих кіл він часто лишається невизначеним.

Висновки

Протягом 35-річного панування на території Корейського півострова Японська колоніальна влада змінила декілька курсів своєї окупаційної політики, соціальної у тому числі.

Перший період японського панування – 1910-1919 рр. часто називають «шабельним режимом», через жорсткий та агресивний курс губернатора Терауті Масатаке, направлений на швидке підкорення корейського народу через цензуру, втручання до повсякденного життя корейського населення, закладання основ для японоцентричної і антикорейської системи освіти, тощо.

Усе це не могло не викликати негативної реакції корейського загалу, що вилилося у масштабний Першоберезневий рух, який породжував «інакомислення», шкідливе для становища японських окупаційних сил в Кореї. Тому жорсткий режим Масатаке було змінено на «політику культурного управління» Сайто Макото – 1919-1937 рр. Вона оголошувала «повагу до корейської культури та звичаїв на державному рівні», а місцеве населення отримало певний доступ до державного апарату. Проте навіть така «м'яка» політики мінімально вплинула на корейський загаль: вони продовжували організовувати антияпонські демонстрації, послуговувалися корейською мовою, створювали власну періодику, засновували корейські навчальні заклади та ігнорували японську політику насадження синтоїзму.

Такі критично малі зрушення у просуванні колоніальної політики на території Корейського пів-острову не могли не вплинути на зміну цього обережного курсу на більш жорсткий. Зі початком роботи Мінамі Дзіро як генерал-губернатора Кореї, японська ліберальна політика Сайто Макото була змінена на політику радикальної асиміляції місцевого населення. Такий курс був оголошений новим корейським генерал-губернатором за підтримки також стрімко зростаючого вливу паназіатизму у 1930-х на теренах як і Японії, так і Кореї. Новітній курс 1937 року проводився під лозунгом «Внутрішні землі (японські) і Корея є єдиними», головною метою якого було перетворення корейців на підданих японського імператора. Проте необхідно зазначити, що

незважаючи на такий радикалізм, колоніальна влада була орієнтована на витісненні корейської культури та мови японською, а не на знищенні їх.

У дипломній роботі також зроблена спроба прослідити вплив японського режиму на систему освіти, яку, фактично, і сформувала сама колоніальна влада, базуючи її на японських цінностях виховання та навчання. Підручники для корейських учнів молодшого шкільного віку були насичені японською ідеологією: діти читали казки про японських героїв, вчили японський гімн, навчалися поважати японського імператора та поклонятися йому. Через прості візуальні образи і тексти корейських дітей вчили бути японськими підданими та сприймати свою долю людей «другого класу» у власній країні. Щодо середньої освіти – нею було охоплено більша частина корейських дітей. Дисципліни викладалися японською мовою, години викладання «місцевої» (корейської) мови було скорочено задля збільшення часу викладання «державної» (японської). Переважно предмет «Історія Кореї» також був витиснений «Історією Японської імперії».

До того ж, вища освіта на території Корейського пів острова поширилася тільки у другій половині 1920-х роках із заснуванням імперського університету Кейджо у 1924 році. Система вищої освіти також базувалася на японській і була доступна лише для невеликого кола корейської молоді, яка була змушена закінчувати своє навчання на рівні професійних коледжів або мала їхати закордон для вступу до вищого навчального закладу. Японська колоніальна влада розуміла усю важливість «правильного» виховання корейських дітей, учнівства та молоді, задля створення надійного соціального ґрунту, лояльного до японської влади та позбавленого своєї національної ідентичності на користь цінностям метрополії.

Ще одним завданням дипломної роботи був аналіз головних рухів опору японському колоніальному режиму на території Корейського режиму: Першоберезневий рух за незалежність 1919 року, рух Мансе 1926 та Студентський рух 1929 року. Усі вони були реакцією на японську політику, головними їх методами дуло поширення інформації, спроба сформувати

політичні домагання у документах та беззбройні демонстрації. Декілька з них мали свої центри на території інших країн, таких як Японія чи Китай, де перебували демонстранти. Загалом, ці рухи формували опозицію японському режиму і «червоною ниткою» проходили крізь більшість соціальних процесів у корейському соціумі, повертаючи назад його національну свідомість та боротьбу за незалежність від колонізаторів.

Окремою проблемою для розгляду була виділена примусова трудова та воєнна мобілізація і релігійна політика зокрема. Опісля вступу у декілька масштабних війн, починаючи із 1937 року Японська імперія мала мобілізувати усі можливі сили аби втримати свій авторитет на фронті. Так, справа війни колонізатора стає загальною і для його колонізованого. Корейський загал мав служити у японській армії, фінансово та матеріально допомагати фронту, працювати на численних воєнних підприємствах та у лавах допоміжних військових служб, працювати для освоєння ресурсів Маньчжурії як працівники метрополії. Окреме місце у мобілізаційних процесах, знову ж таки, відводилося молоді, яка мала брати участь у молодіжних організаціях, служити в армії та бути частиною японських воєнних і трудових кампаній загалом.

Щодо політики Японії у релігійних питаннях, то вона обмежувалася активним насаджуванням японського синтоїзму, реформуванням або створенням нових, не автентичних святилищ, утисків місцевих вірувань та місіонерських течій, котрі могли закладати в уми корейців «неправильні ідеї». Японський уряд намагався популяризувати синтоїзм через освіту, виховання та інтерактивні заходи, проте усі ці дії не отримали успіху: корейський загал продовжував не розуміти сутності та специфіку головної релігії метрополії і не поспішав ставати її частиною в ущерб звичному їм буддизму або конфуціанству.

Одним із завдань диплому також була спроба дослідити гендерні проблеми соціальної політики Японії. Так, корейське жіноцтво займало не останнє місце у цих процесах: їх тіла мали стати «базисом імперії», джерелом продукування нових вірнопідданих та солдат метрополії. Також корейська жінка мала

виховати дітей у дусі японського імперіалізму, а свою родину перетворити на ланку в механізмі існування імперії. Окрім того, жінки мали важко працювати для забезпечення потреб своєї сім'ї часто потрапляючи до «станцій заспокоєння» японських солдат, де були приречені переживати насилля і зґвалтування кожного дня.

Отже, соціальна політика Японської імперії на території Кореї зазнавала істотних змін та трансформувалася. За своїми методами вона була схожа на колоніальну політику Франції або Англії, враховуючи специфіку особливостей самої метрополії. Незважаючи на різні підходи до соціальної політики (шабельна, культурна, асиміляційна) Японській Імперії не вдалося закріпитися на території Корейського півострова, і після поразки країн Осі у Другій світовій війні Кореї нарешті вдалося поновити свою незалежність.

Список використаної літератури та джерел

1. Барахвостов П. А. Институциональные трансформации в колониальной Корее (1905–1945 гг.)//Дискурс-Пи. 2021. - Т. 18. №4. - С. 108-124.
2. Боровикова Д.А., Кривошеева Е.И. Образ Кореи в поэтических произведениях периода японской оккупации 1910-1945 гг. // Гуманитарный научный вестник. 2018. - №6. - С. 23-28.
3. Иванов К.В. Исторические проблемы Кореи периода 1905-1945 гг. и их современное наследие: колониальная модернизация, ассимиляция корейцев и проблема «прояпонских деятелей»// ГБОУ ВПО «Иркутский государственный университет» - Иркутск, 2014 – 267с
4. Иванов. К.В. Миграционный обмен между Кореей и Японией в рамках Японской колониальной империи (1910–1945 гг.) и его последствия//Иркутский государственный университет//Серия «Политология. Религиоведение».2013. - №2 (11), ч. 2. - С. 317-324.
5. Інтерв'ю. Переклад із корейської й коментар: Боброва Нонна, студентка 4 курсу ОП «Сходознавство», НІУ ВШЕ СПб - [Електронний доступ] <https://oriental.hse.ru/hismem/palau>
6. Інтерв'ю. Переклад із корейської й коментар: Боброва Нонна, студентка 4 курсу ОП «Сходознавство», НІУ ВШЕ СПб [електронний доступ] <https://oriental.hse.ru/hismem/kan>
7. Ким Н. Н. «Эволюция женского общественного движения в Республике Корея»// КНДР и РК – 70 лет. Коллективная монография. Москва. - 2018. – 376
8. Наздрюхина Е.В. Японская ассимиляционная политика в колониальной Корее в 1910– 1945 гг. на примере образовательных реформ.// Вестник Томского государственного университета. 2022.- №474. - С. 192-197.
9. Овчинникова Л. В. Борьба корейского народа за независимость и ее отражение в служебных материалах японского генерал-губернаторства//Уральское востоковеденье. 2019. - Выпуск №9. - С. 130-143
10. Овчинникова Л.В. Секретные издания японского генерал-губернаторства как источник изучения колониального периода корейской и

японской истории (1920-1945) //Вестник Московского ун-та. Сер. 13 Востоковеденье. - 2009. - № 3. - С.57-70

11. Овчинникова. Колониальное управление в Корее (1910-1945) В зеркале служебных изданий Японского генерал-губернаторства//Вестник московского университета. Серия 13. Востоковеденье. 2019 - №3 – С. 4-17.

12. Окоркова А. , Мартинов Д. Конфуцианская мысль в колониальной Корее 1910-1945 гг. Современные востоковедческие исследования.2020. 1(3) – С. 113-121.

13. Окоркова. А. Образовательная политика, проводимая японским генерал-губернаторством в колониальной Корее 1910–1945 гг., её цели и результаты. Четвёртая международная студенческая конференция востоковедов и африканистов. Санкт-Петербург, 1–2 ноября 2019 г.: сборник избранных статей конференции / [отв. ред.: к. филол. н. А. В. Челнокова]. — СПб.: Скифия-принт, 2020. – С. 75

14. Федюнина М.А. О положении корейских женщин в период японского колониального управления (1905 – 1945 гг.) // Интерактивная наука. – 2022. – № 7 (72). – С. 22-24

15. Хан Йон У. История Кореи: новый взгляд / Хан Йон У; пер. с корейского под ред. М.Н. Пака. - М.: Восточная литература, 2010. – 758 с.

16. Шабшина Ф. И. В колониальной Корее (1940-1945). Записки и размышления очевидца. - М., 1992. – 283 с.

17. Albert L. Park. Building a Heaven on Earth: Religion, Activism, and Protest in Japanese Occupied Korea// University of Hawai'i Press.2015 – p. 320

18. Anti-Japanese Spirit of Korean Students. National institute of Korean history// Режим доступа: http://contents.history.go.kr/front/kh/view.do?category=english&levelId=kh_001_0080_0020_0020 (дата звернения 10.04.2023)

19. Atkins E. Taylor. Primitive selves: Koreana in the Japanese colonial gaze, 1910-1945/ E. Taylor Atkins. – Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 2010. – 262 p

20. Atul Kohli. Where Do High Growth Political Economies Come From? The Japanese Lineage of Korea's "Developmental State" Princeton University, New Jersey, 1994 - Vol. 22, No. 9 - P.1269-1293
21. Brudnoy David. Japan`s Experiment in Korea // Monumenta Nipponica, 1970. - Vol. 25, № 1/2. - P. 155-195
22. Caprio Mark E. Japanese Assimilation Policies in Colonial Korea, 1910-1945 / Mark Caprio. – Seattle and London: University of Washington Press, 2009. – 320 p.
23. Caprio, Mark E. “The 1920 Colonial Reforms and the June 10 (1926) Movement: A Korean Search for Ethnic Space” in Colonial Rule and Social Change in Korea, 1910–1945. Ed. Hong Yung Lee et al. The Center for Korea Studies, University of Washington, 2013.- pp.166-184
24. Chen Edward I-te. Japanese Colonialism in Korea and Formosa: A Comparison of The Systems of Political Control // Harvard Journal of Asiatic Studies. Vol. 30. 1970 - P. 126-158.
25. Cherry Hitkari. Guilt and Resistance: Han and the June 10th Movement in Colonial Korea.// Histories of Crime, Guilt and Innocence. //June 10, 2022. <https://historicallyspeakingssc.wordpress.com/2022/06/10/guilt-and-resistance-han-and-the-june-10th-movement-in-colonial-korea/> (дата звернення 10.10.2022)
26. Cummings, William K., Amano, Ikuo & Kitamura, Kazuyuki. (1979). Changes in the Japanese University: A Comparative Perspective. New York, New York: Praeger Publishers. 1979 – p.42
27. Daniel Pieper. Korean as transitional literacy: Language policy and korean colonial education, 1910–1919 Acta Koreana. 2015 - Vol. 18, No. 2 – P.393-421
28. Dong Hoon Kim. Eclipsed Cinema: The Film Culture of Colonial Korea// Edinburgh Studies in East Asian Film. Edinburgh University Press.2017 – p. 256
29. Eun Gyong (E.G.) Kim. English language education in Korea under Japanese colonial rule// Language Policy. October 2002.- 1(3) – p. 261-281

30. Eun Kyoung Shin. The Morphology of Resistance: Korean resistance networks 1895-1945 . Journal of Social Science Published by Institute of Social Science, Gangwon University. 61 (2). September 2022. – P.335-361
31. Government General of Chosen. Annual Report On Reforms And Progress In Chosen (Korea) 1910-11 – p. 346
32. Grajdanzev Andrew. Modern Korea / Andrew J. Grajdanzev. - New York: Institute of Pacific Relations, 1944.- 530 p.
33. Hai Suk Kim. A Critical Discourse Analysis of Japanese language textbooks written for Korean primary students during the colonial era (1910-1945)// PhD Thesis, School of Language and Comparative Cultural Studies, The University of Queensland. 2019 – p.231
34. Hak K. Pyo. A Dynamic Long-term Profile of Educational Attainment in Korea (1910-2010)// Seoul National University. December 16, 2011. – p. 54
35. Hans Ebner Sapochak Jr. Rising Sun Over Namsan: Shintō Shrines and Tan'gun in Colonial Korea, 1910- 1945// Department of Religious Studies Duke University.2015 – P. 106
36. Henrik H/ Sørensen. The Attitude of the Japanese Colonial Government Towards Religion in Korea (1910-1919)/ Copenhagen papers in East and Southeast Asian studies. 1993, Volume: 8 - pp. 49-69
37. Henry, Todd A. Assimilating Seoul: Japanese Rule and the Politics of Public Space in Colonial Korea, 1910- 1945. Berkeley: University of California Press, 2014. – P. 320.
38. Hong Yung Lee, Yong-Chool Ha, Clark W. Sorensen. Colonial Rule and Social Change in Korea, 1910-1945// University of Washington Press/2013 –p.350
39. Jeong Ha Kim. Rethinking Colonialism: Korean Primary School Music Education during the Japanese Colonial Rule of Korea, 1910–1945// Journal of Historical Research in Music Education.Vol. 36, No. 1. 2014. – pp. 23-42
40. Jeong-Kyu Lee. Japanese higher education policy in Korea during the colonial period (1910-1945).// Korean Educational Development Institute and The Hongik University//Education Policy Analysis Archives, 10(14).2002 – P. 17

41. John Lie. The transformation of sexual work in 20th-century Korea. *Gender and Society*, (Jun., 1995) - Vol. 9, No. 3. - pp. 310-327
42. Kalpagam, U., «The Colonial State and Statistical Knowledge»// *History of the Human Sciences*, 13, no. 2. 2000 – pp. 37–55.
43. Kang Hildi. *Under the Black Umbrella: Voices from Colonial Korea, 1910-1945*. Ithaca and London, 2005. – P. 244
44. Kim Ji-hyung (Kim Chihyŏng). The Japanese Annexation of Korea as Viewed from the British and American Press: focus on The Times and The New York Times *International Journal of Korean History* (Vol.16 No.2, Aug.2011).- P. 112
45. Kim, Sonja,. «Limiting Birth: Birth Control in Colonial Korea (1910–1945)»// *East Asian Science. Technology and Society: an International Journal* no. 2. 2008. – pp. 335-359.
46. Korean Permanent Residents in Japan // *Living Together: Minority People and Disadvantaged Groups in Japan*. Center for US-Japan Comparative Social Studies. Режим доступа:URL: http://www.usjp.org/livingtogether_en/ltKoreans_en.html (дата звернення 12.04.2023).
47. Kwon S., Leggett C. «Origins of the Korean Labour Movement»// *Policy and Society*, Vol. 10, Issue 1, 1995 – P. 3–26.
48. Kim C. The comfort women system: Sexual slavery during World War II // *Student research*. – Greencastle, Indiana, 2017. – № 67. – 67 p.
49. Lee, Ki-baik (Yi Ki-baek). *A New History of Korea*. Trans.// Edward Wagner, with Edward Shultz. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1984 – p. 474
50. Lee, Kwang-Sook. *History of foreign language education in Korea*.// *Foreign Language Education Research*// Seoul National University. 2015. - № 18. - P.37-52.

51. Lynn, Hyung-Gu, Fashioning Modernity: Changing Meanings of Clothing in Colonial Korea, //Journal of International and Area Studies, Vol. 11, No. 3 (2004) - pp. 75–93
52. Mark E. Caprio. Janus-Faced Colonial Policy: Making Sense of the Contradictions in Japanese Administrative Rhetoric and Practice in Korea// Sungkyun Journal of East Asian Studies. Vol.17. 2, Oct. 2017 – pp.125-147
53. Meade, E. Grant. American Military Government In Korea. New York: Columbia University Press. 1951 – p. 281.
54. Michael Edson Robinson. Cultural Nationalism in Colonial Korea, 1920-1925// University of Washington Press.1988 – p.232
55. Michael J Seth. Routledge Handbook of Modern Korean History// Routledge; 1st edition . June 30, 2020. – p.408
56. Michael Kim. Sub-nationality in the Japanese empire . A social history of the koseki in colonial Korea 1910-1945// The State and Social Control. (Routledge 2014) - P. 111-126.
57. Michael Kim. Mothers of the Empire: Military Conscription and Mobilisation in Late Colonial Korea// Gender and Empire in Colonial Dictatorships.2011. – p.199-212
58. Min-Jung Lee. Min-Ja Kim. Dress and Ideology during the late 19th and early 20th centuries Korea, 1876-1945// International Journal of Costume and Fashion Vol. 11 No. 1, Jun 2011, - pp. 15-33
59. Nakajima Michio. Shinto Deities that Crossed the Sea: Japan's «Overseas Shrines,» 1868 to 1945// Japanese Journal of Religious Studies Vol. 37, No. 1, Religion and the Japanese Empire. 2010. - pp. 21-46
60. Noh, Hyun Wook (Jacob), «Education as an Instrument of Power: Japanese Textbooks in Colonial Korea, 1910-1945» (2020). Claremont Colleges Library Undergraduate Research Award. 3. – p.43
61. Numano, T. (2011). Primary schools in Japan. Retrieved from <https://www.nier.go.jp/English/educationjapan/pdf/201109BE.pdf> (дата зверення: 11.12.2022.)

62. Oh Seong-Cheol, Kim Ki-Seok. Japanese Colonial Education as a Contested Terrain: What Did Koreans Do in the Expansion of Elementary Schooling? // Asia Pacific Education Review. 2000. – Vol. 1, № 1. – P. 75-89.
63. Palmer Brandon. Fighting for the Enemy: Koreans in Japan's War, 1937-1945.// University of Washington Press. 2013. - 272 p.
64. Palmer Brandon. Imperial Japan's Preparations to Conscript Koreans as Soldiers, 1942–1945 // Korean Studies. 2007. Vol. 31, No. 1. - P. 63-78.
65. Park Chan Seung. Japanese Rule and Colonial Dual Society in Korea // Korea Journal, 2010 – Vol. 50, №. 4. – P. 69-98
66. Park Jin-kyung. Bodies for Empire: Biopolitics, Reproduction, and Sexual Knowledge in Late Colonial Korea// Korean J Med Hist 23. 2014 – p. 203-238
67. Robertson, Jennifer, «Japan's First Cyborg? Miss Nippon, Eugenics, and Wartime Technologies of Beauty, Body, and Blood»// Body & Society. 7, no. 1. 2001 – P. 34.
68. Sayaka Chatani. Nation-Empire: Rural Youth Mobilization in Japan, Taiwan, and Korea 1895-1945// History, Columbia University Dissertation Fellowship, 2013 – p. 336
69. Seok Lee. Colonial Korea and the Olympic Games, 1910–1945// Publicly Accessible Penn Dissertations.2016 – P. 231
70. Su Yun Kim. Romancing race and gender: Intermarriage and the making of 'modern subjectivity' in colonial Korea, 1910-1945// niversity of California, San Diego ProQuest Dissertations Publishing, 2009. – P. 24
71. Suk Yeon Kim. Korean Students in Imperial Japan: What Happened After 1919?. Sungkyun Journal of East Asian Studies, Volume 20, Number 1, April. 2020 – P.36
72. Tanaka, T., Japan's Comfort Women: Sexual Slavery and Prostitution During World War II and the US Occupation. - London: Routledge. 2003 - P.13
73. The 2nd Independent Heavy Siege Artillery Battalion «Regulation for the use of Comfort station». – Shiryoshusei. Vol. II. 1938. 351–258 pp. // Режим доступа: <https://www.awf.or.jp/e1/facts-09.html> (дата звернення 06.03.2023)

74. The Korean People Build Their Strength. National institute of Korean history // режим доступа: http://contents.history.go.kr/front/kh/view.do?category=english&levelId=kh_001_0080_0020_0020 (дата звернення 10.04.2023)
75. Theodore Jun Yoo. The Politics of Gender in Colonial Korea: Education, Labor, and Health, 1910–1945// Asia Pacific Modern. University of California Press, 2008 – 330 p.
76. Yoo, Wonmo. “The June 10th Independence Movement is a movement for national independence that transcends political ideology.” Donga ilbo, 10 Jun, 2019. Режим доступу: Web. https://www-donga-com.cdn.ampproject.org/v/s/www.donga.com/news/amp/all/20190610/95910591/1?amp_js_v=a6&_gsa=1&usqp=mq331AQKKAFAQrABIIACAw%3D%3D#aoh=16421408188829&csi=1&referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com&_tf=From%20%251%24s&share=https%3A%2F%2Fwww.donga.com%2Fnews%2FCulture%2Farticle%2Fall%2F20190610%2F95910591%2F1 (дата звернення: 12.01.2023)
77. Yumi Moon. Immoral Rights: Korean Populist Collaborators and the Japanese Colonization of Korea, 1904–1910// The American Historical Review Vol. 118, No. 1 2013 - pp. 20-44
78. Yun Kim. THE Population of Korea, 1910-1945// (PhD dissertation, Australian National University. 1966. – pp. 129-145
79. Yunshik Chang. Growth of education in Korea 1910-1945// Bulletin of the Population and Development Studies Center Vol. 4 (November 1975), - pp. 40-53
80. Zorica Pogrmić, Bojan Đerčan, Dajana Bjelajac. Development of urbanization of the Korean peninsula during the Japanese Colonial Rule (1910-1945) Researches Reviews of the Department of Geography, Tourism and Hotel Management 49–2/2020 – pp.150-162